

Vad har hänt med den aktiva arbetsmarknadspolitiken?

En sammanställning av perioden
hösten 2006–våren 2010

Författare: Madelene Syrén, utredare
Enheten för ekonomisk politik och arbetsmarknad

1. Syfte	3
2. Sammanfattning	4
3. Statliga verktyg – budget, regleringsbrev, propositioner	6
3.1 Budgeterade mål och medel i korthet	6
3.1.1 Översikt över arbetsmarknadspolitiken i samtliga budgetar 2007-2010 ..	6
3.1.2 Översikt över arbetsmarknadspolitiken i budgeten för 2007	7
3.1.3 Översikt över arbetsmarknadspolitiken i budgeten för 2008	9
3.1.4 Översikt över arbetsmarknadspolitiken i budgeten för 2009	11
3.1.5 Översikt över arbetsmarknadspolitiken i budgeten för 2010	15
3.2 Uppdragsutdelning via Arbetsförmedlingens regleringsbrev	18
3.2.1 Regleringsbrev 2007-2010 i korthet	18
3.2.2 Regleringsbrev 2007	18
3.2.3 Regleringsbrev 2008	19
3.2.4 Regleringsbrev 2009	20
3.2.5 Regleringsbrev 2010	21
3.3 Propositioner	22
3.3.1 Regeringens proposition ”Åtgärder för jobb och omställning” 2008/09:97	22
4. Problem med förd arbetsmarknadspolitik	25
4.1 Antal platser i olika arbetsmarknadspolitiska program	25
4.2 Problematiskt med avsaknad av underlag	25
4.3 Diffusa begrepp och antaganden	26
4.4 Kontraproduktiv ensidig fokusering på arbetskraftsutbud	26
4.5 Baktunga insatser	27
4.6 Sämre förutsättningar för Arbetsförmedlingen	27
4.7 Konsekvenser av förd arbetsmarknadspolitik	28
4.7.1 Försämrad rättsäkerhet?	28
4.7.2 Försämrad kvalitet?	28
4.7.3 Allvarliga konsekvenser	29
4.7.4 Undanträngning	30
4.7.5 Omfattande offentlig kritik	30
4.7.6 Jämställdhetsproblem	31
4.7.7 Negativa konsekvenser för prioriterade grupper	32
Källor	35

1. Syfte

Under perioden hösten 2006 – våren 2010 har ett stort antal händelser ägt rum inom det arbetsmarknadspolitiska området i Sverige. Syftet med denna rapport är att ge en kortfattad sammanställning över dessa händelser vilka är en del av en större omläggning av den aktiva arbetsmarknadspolitiken. I rapporten diskuteras också kort tänkbara effekter av denna politik.

2. Sammanfattning

Från och med hösten 2006 till och med våren 2010 har arbetsmarknadspolitiken i Sverige i huvudsak fokuserats kring ett fåtal arbetsmarknadspolitiska åtgärder och program såsom Jobb- och utvecklingsgaranti, Jobbgaranti för ungdomar, Instegsjobb, Nystartsjobb, och Lyft. En annan framträdande del av arbetsmarknadspolitiken under perioden har varit att arbetslöshetsproblemet avsetts lösas med förbättrad matchning/utökad sökning av arbete, vilket betonats på flera ställen bland annat i budgetpropositionerna för det arbetsmarknadspolitiska området.

Vissa tydliga ändringar i Arbetsförmedlingens uppdrag och arbetssätt har också ägt rum under den studerade perioden. Exempelvis så har betydande ekonomiska medel öronmärkts för privata aktörer i regleringsbrev för Arbetsförmedlingen. I regleringsbrev finns vidare direktiv att Arbetsförmedlingen ska erbjuda deltagarna i de så kallade garantierna upphandlade tjänster från kompletterande aktörer i stället för Arbetsförmedlingens tjänster.

Platserna i de arbetsmarknadspolitiska programmen sjönk inledningsvis under mandatperioden för att dramatiskt börja öka igen 2008. Ökningen har framförallt ägt rum inom garantierna. Platser i arbetsmarknadspolitiska åtgärder som är utbildande och kompetenshöjande såsom arbetsmarknadsutbildningar har i stället minskat kraftigt.

En ensidig fokusering på arbetskraftsutbudet har varit ett kännetecken under perioden och de så kallade garantierna har delvis inneburit att fokus i Arbetsförmedlingens arbete flyttats bakåt i arbetslöshetsperioderna i stället för att ligga på insatser tidigt. Det som åtminstone tidigare betraktades som Arbetsförmedlingens kärnverksamhet; vägledning och stöd i jobbsökande som erbjöds alla arbetslösa, klassas numera som arbetsmarknadspolitiska program. Det innebär bland annat att personer som tidigare räknades som öppet arbetslösa nu ”döljs” i program trots att innehållet är i stort sett detsamma som i arbetsförmedlande kärnverksamhet.

Bland de sammantagna konsekvenserna av den förda arbetsmarknadspolitiken kan nämnas; försämrad rättssäkerhet för arbetssökande, försämrad kvalitet i insatserna arbetssökande kan ta del av, omfattande utträde ur arbetslöshetsförsäkringen med risk för längre arbetslöshetsperioder som konsekvens, undanträngning av reguljära anställningar, indikationer på att matchningen under perioden blivit sämre och att utsatta grupper situation på arbetsmarknaden inte förbättrats.

Det har riktats omfattande offentlig kritik gentemot regeringen från bland andra Riksrevisionen, som exempelvis framhållit att de tjänster som Arbetsförmedlingen ska upphandla av kompletterande aktörer är svåra att upphandla i alla dimensioner och att det varit både svårt att mäta kvaliteten på tjänsterna och kontrollera deras utförande.

Regeringen har också klandrats för att det vid införandet av nedsättning av socialavgifter för personer som fyllt 18 men inte 25 år inte fanns tillräckligt utredningsunderlag och fakta redovisad som styrkte effekterna av beslutet. Detta kritiserades också i remissrundan där det även framkom att ungdomar generellt inte hör till arbetslösa som har svårast att få jobb och att förslaget på längre sikt förmodligen inte leder till sysselsättningseffekter men dock stora undanträngningseffekter. Utifrån aktuella arbetslöshetssiffror ter det sig som att

regeringens satsningar riktade mot unga, så som Jobbgaranti för ungdomar och nedsättning av socialavgifter för personer mellan 18 och 25 inte fungerat dämpande för ungdomsarbetslösheten.

Regeringen kan också anmärkas för att de undvikit att seriöst arbeta med jämställdhetsfrågan inom arbetsmarknadspolitiken. Funktionshindrade, och framförallt funktionshindrade kvinnor, har under perioden uppvisat lägre sysselsättningsgrad, längre arbetslöshetstider och högre arbetslöshet än befolkningen i övrigt.

Ett annat exempel på bristande jämställdhetsarbete inom arbetsmarknadspolitiken är det som hände vid införandet och revideringen av Nystartsjobben. Nystartsjobb infördes i januari 2007 och reviderades i januari 2008 till att gälla hela offentliga sektorn och deltidsarbetslösa för att få en jämnare könsfördelning. Dessförinnan var könsfördelningen bland deltagarna knappt 32 procent kvinnor och drygt 68 procent män. Ett alternativ till ändringar i efterhand hade med fördel varit att innan denna och andra reformer bearbeta jämställdhetsfrågor integrerat med arbetsmarknadspolitiken.

En under perioden stor arbetsmarknadspolitisk satsning för utrikes födda - Instegsjobb - har haft en begränsad volym sedan de infördes. Arbetsförmedlingen har menat att det begränsade antalet Instegsjobben kan bero på att vissa kommuner haft svårt att leva upp till den flexibilitet som krävs av uppläggningsen av sfi för att kunna kombineras med ett yrke. Arbetsförmedlingen har även rapporterat att fler nyanlända arbetssökande män visar bättre resultat än nyanlända kvinnor vad gäller deltagande i olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Således förefaller det som att även arbetsmarknadspolitiken för utrikes födda skulle vinna på ett mer integrerat jämställdhetsperspektiv.

3. Statliga verktyg – budget, regleringsbrev, propositioner

3.1 Budgeterade mål och medel i korthet

Arbetsmarknadspolitikens huvudsakliga uppdrag regleras via den statliga budgeten. Det arbetsmarknadspolitiska budgetområdet för åren 2007-2010 har sammantaget varit drygt 200 sidor text och omfattat mer än 50 miljarder kronor varje år. Se Bilaga 1 för beskrivning av samtliga arbetsmarknadspolitiska åtgärder under perioden 2006-2010.

3.1.1 Översikt över arbetsmarknadspolitikerna i samtliga budgetar 2007-2010

Budgetpropositionerna för perioden 2007-2010 har haft en del gemensamma drag, så som att matchningen på arbetsmarknaden varit central. Det har tydligt framgått att inriktningen och prioriteringen av resurserna ska kanaliseras mot matchning. Begreppet matchning har i sammanhanget i början av perioden omfattat platsförmedling samt påverkan på sök beteendet. Senare i perioden har det formulerats i huvudsak som upprätthållande av sökaktiviteten.¹

Därutöver har inriktningen av resurserna vissa budgetår formulerats som bidragande till att motverka utanförskapet och riktas mot dem som står allra längst ifrån arbetsmarknaden.²

I regeringens budgetpropositioner har utgiftsområdet för arbetsmarknadspolitikerna sett ut som följer; Inför 2007 budgeterades närmare 63 miljarder kronor totalt till området. Utgifterna minskade kraftigt – med drygt 14 miljarder - jämfört med 2006. 2008 budgeterades knappt 56 miljarder för att inför 2009 sjunka till drygt 55 miljarder. Med de drygt 8 miljarder extra som tilldelades området i december 2008 i och med propositionen 2008/09:97 ”Åtgärder för jobb och omställning” blev beloppet inför 2009 sammanlagt ungefär 63 miljarder, alltså på ungefär samma nivå som inför 2007. Inför 2010 avsattes i budgeten drygt 84 miljarder till arbetsmarknadspolitikerna.³

I diagram 1 gestaltas nivåerna på de budgeterade medlen för arbetsmarknadspolitikerna respektive år. Samtidigt visas nivån på arbetslösheten för motsvarande år. I diagrammet är tydligt att den kraftigt stigande arbetslösheten under 2009 och 2010 inte motsvarades av samma ökning i budgeterade medel till arbetsmarknadspolitikerna.

I diagrammet nedan gestaltas också att en stor del av resurserna som avsatts till arbetsmarknadspolitikerna under perioden gått till utbetalningar av arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd, dvs. ren försörjning av arbetslösa.

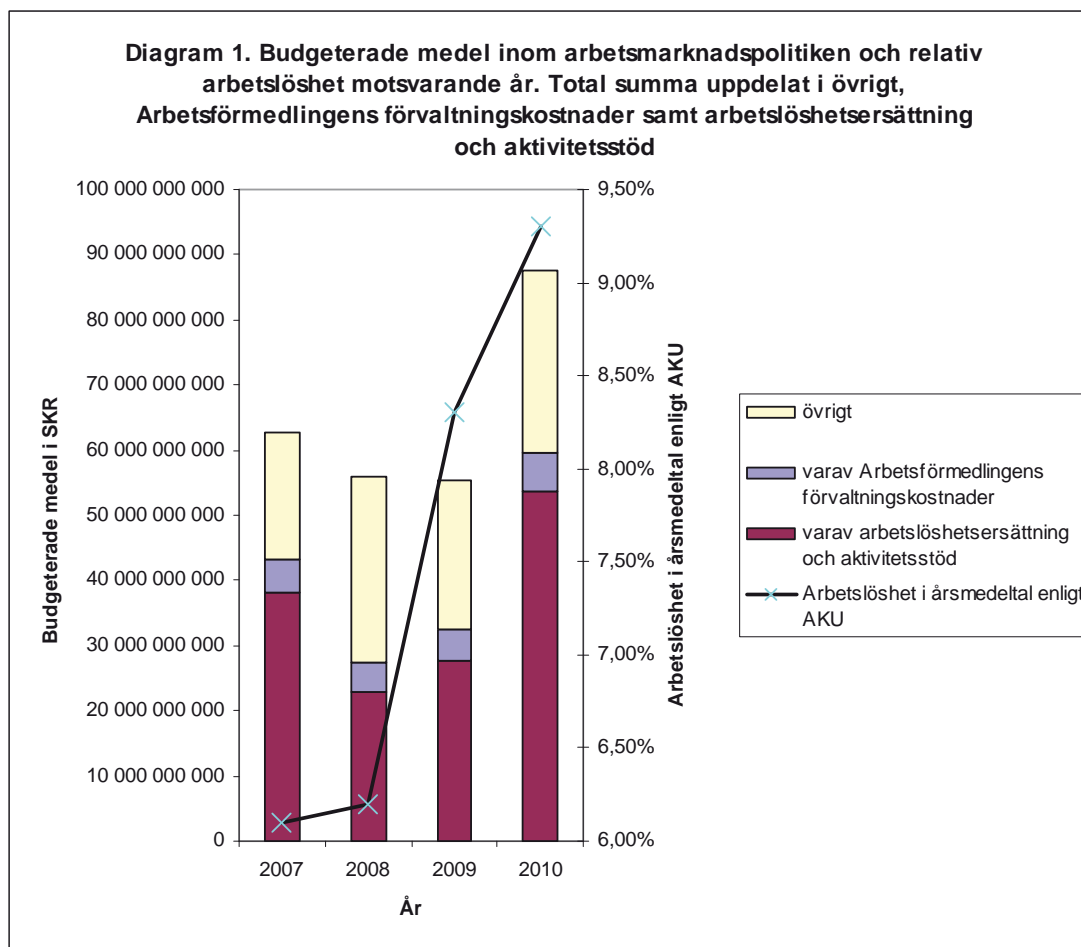
---

¹ Regeringskansliet, 2006, 2007, 2008, 2009, Riksrevisionen, 2010.

² Regeringskansliet, 2006, 2007, 2008, 2009, Riksrevisionen, 2010.

³ Regeringskansliet, 2006, 2007, 2008, 2009, Prop. 2008/09:97.

Källa; Regeringskansliet 2006, 2007, 2008, 2009, SCB 2008, 2009, 2010. Siffran för 2010 är uppskattningen av arbetslösheten enligt AKU februari 2010⁴.

Det som ingår i posten ”övrigt” ovan för 2007 och 2008 är från utgiftsposterna 22:3 till 22:12 och innehåller exempelvis köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader, lönebidrag och Samhall, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, IFAU, och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, IAF.

”Övrigt” 2009 och 2010 innefattar utgiftsposterna 1:3 till 1:11; vilket bland annat innebär kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser, kostnader för lönebidrag och Samhall, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, IFAU, och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, IAF.

3.1.2 Översikt över arbetsmarknadspolitiken i budgeten för 2007

Det övergripande målet för arbetsmarknadsområdet 2007 var att insatserna skulle bidra till en väl fungerande arbetsmarknad. Bland målen för 2007 angavs också att regeringen avsåg se över målen för det arbetsmarknadspolitiska området och eftersträva mätbara mål och en förenklad målstruktur. Det åsyftades dessutom att AMV skulle få ett större ansvar och möjlighet att sätta egna mål samt att AMV skulle omorganiseras och reformeras ”från grunden”⁵ för en enhetligare

⁴ SCB, 2010.

⁵ Regeringskansliet, 2006 s 75.

myndighetsorganisation ”som ges en mer professionell ledning”⁶ och för att effektivisera arbetsmarknadspolitiken⁷. Citat;

Arbetsförmedlingen har de senaste åren fått lägga ner mycket tid och resurser på att administrera olika arbetsmarknadspolitiska program. Detta har lett till att arbetsförmedlarna haft mindre tid till att förmedla arbete. Det är viktigt att säkerställa att förmedlingarna kan ägna sig åt sin primära uppgift, matchningen.⁸

Arbetsmarknadspolitikens roll beskrevs som att skapa förutsättningar för nya jobb, bidra till att människor så snabbt som möjligt kan gå från ett arbete till ett annat eller från arbetslöshet till ett reguljärt arbete.

Vidare stod vid flera tillfällen att inriktningen och prioriteringen av resurserna tydligare skulle riktas mot matchning mellan arbetssökande och lediga jobb; ”Att underlätta matchningen mellan arbetssökande och lediga jobb är den viktigaste uppgiften för arbetsmarknadspolitiken.”⁹, ”Arbetsmarknadspolitiken måste effektiviseras och arbetslinjen tydliggöras så att ökade resurser kan säkerställas för matchningen mellan arbetssökande och lediga jobb.”¹⁰

I budgeten för 2007 stod också att arbetslöshetsförsäkringens roll som en omställningsförsäkring skulle säkerställas. Arbetslöshetsförsäkringen skulle göras obligatorisk och mer försäkringsmässig för att undvika att vissa står utanför försäkringen och för att öka incitamenten för arbetstagarna och parterna på arbetsmarknaden att hålla arbetslösheten på en låg nivå inom sitt verksamhetsområde. Dessutom ansågs de ekonomiska drivkrafterna att bryta arbetslösheten som för svaga och en nedtrappning av ersättningsnivån föreslogs.

I budgeten för 2007 lade regeringen förslaget att kraftigt reducera antalet personer i program och att avskaffa flera insatser; Allmänna anställningsstödet, Förstärkta anställningsstödet, delar av Särskilda anställningsstödet, Aktivitetsgaranti, Akademikerjobb, Plusjobb, Utbildningsvikariat, Datortek, Kommunala ungdomsprogram, Ungdomsgaranti, Interpraktikstipendier, statligt finansierade Feriearbeten och Friåret. Nya insatser som introducerades var Nystartsjobben, Jobb- och utvecklingsgaranti och Jobbgaranti för ungdomar. Insatser som fick kvarstå enligt den utformning de haft innan var Lönebidrag, Utvecklingsanställning, Trygghetsanställning, Samhall AB, Särskilt introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS), Projektmedel för personer med funktionshinder, Stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen och Stöd till personligt biträde på arbetsplatsen, Särskilt stöd vid start av näringsverksamhet samt Särskilt stöd för att utveckla ny teknik och datorbaserade hjälpmedel åt funktionshindrade. Det påpekades också att en individuell och åtgärdsinriktad handlingsplan bör upprättas för varje arbetssökande inom 30 dagar.¹¹

Syftet med Nystartsjobb var att öka möjligheterna för dem som under mer än ett år inte har arbetat och för nyanlända invandrare att hitta ett arbete. Nystartsjobben beräknades omfatta 10 000 personer i genomsnitt per månad under 2007. Syftet med Jobb- och utvecklingsgarantin formulerades som att med hjälp av individuellt

---

⁶ Regeringskansliet, 2006 s 75.

⁷ Regeringskansliet, 2006 s 76.

⁸ Regeringskansliet, 2006 s 75.

⁹ Regeringskansliet, 2006 s 72.

¹⁰ Regeringskansliet, 2006 s 75.

¹¹ Regeringskansliet, 2006 s 89.

utformade åtgärder så snabbt som möjligt få in deltagarna på den reguljära arbetsmarknaden. Aktiviteterna antogs kunna anordnas av en mångfald auktoriserade anordnare. Syftet med Jobbgaranti för ungdomar var att minska den höga ungdomsarbetslösheten.

I skrivelser¹² om omfattningen av det arbetsmarknadspolitiska området stod att

Utgifterna väntas minska 2007 till följd av regeringens omläggning av arbetsmarknadspolitiken som del av ett brett jobbprogram. För utgiftsområdet innebär jobbprogrammet ökad fokus på matchning, neddragningar av de arbetsmarknadspolitiska programmen och regelförändringar för att förstärka arbetslöshetsförsäkringens roll som en omställningsförsäkring vid kortare perioder av arbetslöshet.

I budgeten inför 2007¹³ stod också att; ”Regeringen satsar ... på ett brett jobbprogram med nedsatta arbetsgivaravgifter för olika grupper på arbetsmarknaden.” Skatteutgifterna uppstår i form av skattekreditering av arbetsgivares skattebetalningar, och innebär minskade skatteintäkter på budgetens inkomstsida.¹⁴ Skatteutgifterna på drygt 7 miljarder för 2007 sammanställs i tabell 1 nedan.

Tabell 1. Skatteutgifter inom politikområdet Arbetsmarknadspolitik 2007, netto

Anställningsstöd för långtidsarbetslösa och långtidssjukskrivna ¹⁵	2 106 000 000
Skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA)	785 000 000
Utbildningsvikariat	52 000 000
Plusjobb	3 839 000 000
Nystartsjobb	697 000 000
Totalt	7 479 000 000

Källa; Regeringskansliet, 2006.

3.1.3 Översikt över arbetsmarknadspolitiken i budgeten för 2008

I budgeten för 2008 uttrycktes att det pågick ett arbete med att effektivisera arbetsmarknadspolitiken och tydliggöra arbetslinjen. Resurserna skulle ordagrant inriktas mot att matcha arbetssökande med lediga jobb samt bidra till att motverka utanförskap och bidra till den långsiktiga målsättningen full sysselsättning. De arbetsmarknadspolitiska programmen sades i större utsträckning omfatta dem som befinner sig allra längst från arbetsmarknaden och övergången till arbete för de som varit arbetslösa en lång tid, långtidssjukskrivna samt de med sjuk- eller aktivitetsersättning skulle underlättas.¹⁶

Regeringens insatser syftade enligt budgeten till att påverka tre områden. Det första angavs vara att ”stimulera arbetskraftsutbudet genom att säkerställa arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring... genom att reducera överutnyttjandet av försäkringen, genom ersättningsnivåer som gör det mer lönsamt att arbeta och genom krav på att personer som uppbär arbetslöshetsförsäkring faktiskt är aktivt arbetssökande”.¹⁷

¹² Regeringskansliet, 2006 s 52.

¹³ Regeringskansliet, 2006 s 68.

¹⁴ Regeringskansliet, 2006 s 52.

¹⁵ Ges i form av särskilt anställningsstöd och anställningsstöd för långtidssjukskrivna.

¹⁶ Regeringskansliet, 2007 s 56, 58, 71.

¹⁷ Regeringskansliet, 2007 s 58, 71.

Det andra området som regeringens arbetsmarknadspolitik också syftade till var att ”stimulera efterfrågan på arbetskraft” genom att minska arbetsgivares kostnader att anställa personer som av olika anledningar har särskilda svårigheter att komma in på arbetsmarknaden; nyanlända invandrare, långvarigt sjuka, de som uppbär sjuk- eller aktivitetsersättning samt personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga. Till detta område hänfördes åtgärderna Nystartsjobb (även för deltidsarbetslösa), Instegsjobb, Nyfriskjobb, och halverade sociala avgifter för ungdomar.¹⁸

Det tredje området regeringen ville påverka enligt budgeten var att ”matchningen mellan arbetssökande och lediga arbeten måste effektiviseras”, till vilket reformeringen av AMV, Jobb- och utvecklingsgaranti och Jobbgaranti för ungdomar inordnades¹⁹. Reformerna angavs också vara viktiga delar av regeringens arbete för att minska arbetslösheten bland ungdomar och förbättra integrationen.

Att AMV skulle reformeras ”från grunden” upprepades i budgeten för 2008 och startdatumet för den nya myndigheten Arbetsförmedlingen angavs till 1 januari 2008. Syftet med reformeringen sades vara ... ”en mer effektiv, enhetlig och rättssäker verksamhet.” I budgeten för 2008 uttrycktes också att Arbetsförmedlingen bör kompletteras med flera olika aktörer vilket antogs förbättra matchning och service varför AMS ordagrant skulle säkerställa och tydliggöra att kompletterande aktörer är en del av tjänsteutbudet.²⁰

En ny lag om kommunernas medverkan i arbetsmarknadspolitiska åtgärder aviserades införas. ”Arbetsmarknadspolitik är som nämnts ovan huvudsakligen en statlig uppgift och det krävs lagstöd för att kommunerna ska kunna bedriva sådan verksamhet.”²¹ Beträffande ersättning till kommunerna klargör regeringen i budgeten att kommunerna inte kommer få någon ersättning då de anordnar praktikplatser men att det inte utesluts att de kan komma ersättas för tillhandahållandet av andra insatser inom de arbetsmarknadspolitiska programmen. Arbetsförmedlingen eller andra kompletterande aktörer kommer att tillhandahålla jobbcoacher för praktikanterna och därmed handledning av deltagarna.²²

I budgeten för 2008 introducerades även begränsningen av möjligheten att uppbära arbetslöshetsersättning vid deltidsarbetslöshet på så sätt att antalet ersättningsdagar som kan användas vid deltidsarbetslöshet begränsades till 75 dagar. Ensamstående föräldrar med försörjningsansvar för barn under 18 år angavs erbjudas deltidsysselsättning inom jobb- och utvecklingsgarantin sedan de 75 dagarna förbrukats, vilket innebar en möjlighet att delta i Jobb- och utvecklingsgarantis aktiviteter och därigenom få aktivitetsstöd. Samtidigt angavs att de som saknar arbete och får sjukpenning bör befrias från arbetslöshetsavgiften. Ytterligare två karensdagar i arbetslöshetsförsäkringen introducerades också vilket gav sju dagar i karenstid. Även ytterligare differentierad egenfinansiering inom arbetslöshetsförsäkringen presenterades. Det angavs också i budgeten för 2008 att finansieringsavgiften för arbetslöshetskassorna bör ersättas med en arbetslöshetsavgift som motsvarar 33

---

¹⁸ Regeringskansliet, 2007 s 59, 71, 72, 73.

¹⁹ Regeringskansliet, 2007 s 59, 71.

²⁰ Regeringskansliet, 2007 s 60.

²¹ Regeringskansliet, 2007 s 75.

²² Regeringskansliet, 2007 s 76.

procent av arbetslöshetskassans utbetalningar av inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning vilket motiverades utifrån följande;²³

Förändringen är avsedd att ytterligare stärka drivkrafterna för arbetstagarorganisationer att vara ansvarsfulla i löneförhandlingarna och för arbetslöshetskassorna att öka kontrollen för att undvika felaktiga utbetalningar.

Utgifterna för arbetsmarknadspolitiken förväntades enligt budgettexten minska främst på grund av den minskade arbetslösheten samt på grund av genomförda och aviserade förändringar inom arbetslöshetsförsäkringen. ”Vidare motiverar den ökade efterfrågan på arbetskraft och det gynnsamma konjunkturläget en neddragning av de konjunkturberoende programmen”²⁴ Regeringen motiverade de minskade volymerna i arbetsmarknadspolitiska program med att deltagande i arbetsmarknadspolitiska program minskar arbetslösas sökaktivitet.²⁵

I budgeten för 2008 uttrycktes en vilja att frångå nyttjandet av skattekrediteringar för stöd som är att likställa med utgifter utifrån syftet att ”ge utgiftstaket dess avsedda betydelse”²⁶. Skatteutgifterna på över 16 miljarder för det arbetsmarknadspolitiska området 2008 sammanställs i tabell 2 nedan.

Tabell 2. Skatteutgifter inom politikområdet Arbetsmarknadspolitik 2008, netto

Avdrag för ökade levnadsomkostnader vid tillfälligt arbete, dubbel bostättning, hemresor	830 000 000
Avdrag för resor till och från arbetet	5 830 000 000
Nedsättning av egenavgifter för personer som fyllt 18 men inte 25 år	40 000 000
Nedsättning av arbetsgivaravgifter för personer som fyllt 18 men inte 25 år	3 940 000 000
Skattereduktion för hushållstjänster	1 330 000 000
Anställningsstöd för långtidsarbetslösa och långtidssjukskrivna	40 000 000
Skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA)	0
Utbildningsvikariat	0
Plusjobb	2 483 000 000
Nystartsjobb	2 057 000 000
Totalt	16 550 000 000

Källa; Regeringskansliet, 2007

Nedsättningen av egenavgifterna och arbetsgivaravgifterna är inklusive den allmänna löneavgiften och exklusive ålderspensionsavgiften vilket sammantaget innebär att egenavgifterna och arbetsgivaravgifterna halveras. Skattereduktionen för hushållstjänster uppgår till 50 procent av arbetskostnaden upp till maximalt 50 000 kronor per person.²⁷

3.1.4 Översikt över arbetsmarknadspolitiken i budgeten för 2009

Det övergripande målet för arbetsmarknadsområdet var att insatserna ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad. Regeringen uttrycker att matchningen har bidragit till att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt men att det finns utrymme för förbättringar varför regeringen avser ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att analysera

²³ Regeringskansliet, 2007 s 73.

²⁴ Regeringskansliet, 2007 s 71.

²⁵ Regeringskansliet, 2007 s 55, 59.

²⁶ Regeringskansliet, 2007 s 55.

²⁷ Regeringskansliet, 2007 s 55-56.

och utarbeta nya metoder i syfte att öka de arbetslösas sökaktivitet.²⁸ Flera mål angavs också²⁹;

Arbetsmarknadspolitiken ska verka för att förbättra matchningen mellan dem som söker arbete och dem som söker arbetskraft, stadigvarande öka sysselsättningen på lång sikt, samt säkerställa att arbetslöshetsförsäkringen fungerar som en omställningsförsäkring. Inriktningen och prioriteringen av resurserna ska tydligt riktas mot dem som står allra längst från arbetsmarknaden.

I budgeten för 2009 uttrycktes också att arbetsmarknadspolitiken behöver effektiviseras, samverkan med Försäkringskassan och Skatteverket ska fördjupas och att Arbetsförmedlingens kontrollfunktion bör stärkas.³⁰ Dessutom angavs att regeringen anser att organisations- och strukturförändringar är nödvändiga för att fortsätta effektivisera Arbetsförmedlingen.³¹ Det fanns även angivet i budgeten för 2009 att ”Regeringen kommer att ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att analysera och utarbeta nya metoder i syfte att öka de arbetslösas sökaktivitet.”³²

Regeringen formulerar också en ambition att den offentliga arbetsförmedlingens kompetens och tjänsteutbud ska kompletteras med flera aktörer för att få ett större och mer diversifierat utbud av förmedlingstjänster för att förbättra matchningen och ”motverka utanförskapet”, varför regeringen har satt ett mål att minst 10 000 av platserna inom Jobb- och utvecklingsgaranti samt Jobbgaranti för ungdomar ska upphandlas från kompletterande aktörer.³³

Regeringen uttryckte i budgeten för 2009 att arbetsmarknadspolitiken har en ”central roll för att minska utanförskapet” genom yttranden som³⁴;

Inom arbetsmarknadspolitiken ska i princip alla resurser riktas till dem som står längst från arbetsmarknaden. Detta sker genom satsningar på jobb- och utvecklingsgarantin, jobbgarantin för ungdomar samt instegsjobb. Vidare har den nya myndigheten Arbetsförmedlingen bildats med syfte att uppnå en mer effektiv, enhetlig och rättssäker verksamhet. Användningen av kompletterande aktörer bidrar till att göra utbudet av förmedlingstjänster större och mer diversifierat, vilket bör förbättra matchningen och servicen till arbetslösa.

Arbetsmarknadspolitiken beskrevs också i budgeten för 2009 som att den har en central funktion för funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga, för nyanlända invandras arbetsmarknadsetablering och för att sjukskrivna ska kunna återgå till arbete. Nästa steg för att stärka arbetslinjen är enligt budgettexten införandet av tredje fasen i Jobb- och utvecklingsgarantin.³⁵ Regeringen skrev också i budgeten för 2009 att den skulle föreslå en kraftfullare nedsättning av socialavgifterna för alla under 26 år från och med 2009.

Vad gäller funktionshindrade angavs i budgeten för 2009 att stöd till personligt biträde och stöd till arbetshjälpmedel bör höjas, vilket också innebar en omprioritering av stöden för personligt biträde och arbetshjälpmedel till personer med större

---

²⁸ Regeringskansliet, 2008 s 14.

²⁹ Regeringskansliet, 2008 s 24.

³⁰ Regeringskansliet, 2008 s 14.

³¹ Regeringskansliet, 2008 s 28.

³² Regeringskansliet, 2008 s 31.

³³ Regeringskansliet, 2008 s 28.

³⁴ Regeringskansliet, 2008 s 17.

³⁵ Regeringskansliet, 2008 s 17.

stödbehov. Højningarna i stöden motiverades av att arbetsgivare i större utsträckning ska anställa personer med större stödbehov än innan.³⁶ I budgeten för 2009 står också att Arbetsförmedlingens etappmål för handikappolitiken är inriktade på att öka sysselsättningsgraden, minska antalet långtidsinskrivna, öka arbetsgivarnas vilja att anställa, öka antalet i förberedande utbildning och i arbetsmarknadsutbildning samt anpassa arbetsplatserna. När det gäller skyddat arbete vid Samhall och Trygghetsanställningar är det regeringens mål att minst 40 procent av rekryteringarna ska vara personer med psykisk, intellektuell eller fler än en funktionsnedsättning. Regeringen skriver också i budgeten för 2009 att resurserna till Lönebidrag och Samhall kraftigt ökat under mandatperioden. Regeringen anser att det finns anledning för Arbetsförmedlingen att utöka arbetet med att få fler personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga i osubventionerat arbete och att de utgår från att Arbetsförmedlingen ser över etappmålen och att dessa anpassas till den nya myndighetsstrukturen. Regeringen nämner också att de själva avser göra en översyn för att effektivisera insatserna för dem med nedsatt arbetsförmåga så att fler ska kunna ta del av dem.³⁷

Samtidigt föreslogs det ekonomiska stödet till merkostnader i samband med Särskilt anställningsstöd tas bort från och med den 1 januari 2009. Särskilt anställningsstöd fanns då för den som deltar i Jobb- och utvecklingsgaranti, Instejsjobb och sista kvarvarande Plusjobb. Ekonomiskt stöd till merkostnader fick då endast lämnas i samband med Särskilt anställningsstöd för deltagande i Jobb- och utvecklingsgaranti och uppgick då till 150 kronor per dag och person. Syftet med borttagandet av merkostnadsersättningen i samband med Särskilt anställningsstöd i samband med Jobb- och utvecklingsgaranti sades vara att endast subventioner för lönekostnader bör lämnas och att ”koncentrera resurserna till de centrala insatserna inom Jobb- och utvecklingsgaranti samt Jobbgaranti för ungdomar såsom jobbcoachning, arbetsträning, förstärkt arbetsträning och sysselsättning.” I samband med att merkostnadsersättningen tas bort uttrycktes att det är viktigt att arbetsförmedlare/coacher tar en mer aktiv roll och utökar den kontinuerliga kontakten med den som är anställd med särskilt anställningsstöd, för ett mer aktivt stöd för personen i fråga och arbetsgivaren.³⁸

En del insatser för ökad integration aviserades också i budgeten för 2009 innebärande att Arbetsförmedlingen under 2009 och 2010 blir ansvarig för att en etableringsplan upprättas för den nyanlända tidigt efter att uppehållstillstånd beviljats. I etableringsplanen ingår tidig kartläggning och bedömning av yrkeserfarenheter och undervisning i svenska i kombination med arbete eller praktik. Intentionen är att den kompetens den nyanlända har i större utsträckning ska få ökad betydelse för valet av bostadsort. Utrikes födda med längre vistelsetid i Sverige ska erbjudas insatser utifrån de generella åtgärder som är tillgängliga för alla arbetslösa oavsett tidigare hemvist.³⁹ Samtidigt påpekas att de åtgärder som riktas mot nyanlända bör vara tydligt fokuserade på en snabb arbetsmarknadsetablering med ersättningssystem som ger tydliga incitament till en snabb övergång till reguljär sysselsättning. Att stärka utrikes föddas ställning på arbetsmarknaden genom ökat utbud och ökad efterfrågan beskrivs som en prioriterad uppgift för regeringen.⁴⁰

---

³⁶ Regeringskansliet, 2008 s 18.

³⁷ Regeringskansliet, 2008 s 35-37.

³⁸ Regeringskansliet, 2008 s 20.

³⁹ Regeringskansliet, 2008 s 20.

⁴⁰ Regeringskansliet, 2008 s 37.

I budgeten för 2009 aviserades också en regeländring beträffande Nystartsjobb innebärande att kvalificeringen för Nystartsjobb inte bryts om en person i Nystartsjobb tar ett arbete med en varaktighet på mer än en månad.⁴¹

Med anledning av förändringar i arbetslöshetsförsäkringen beräknades utgiftsområdet öka under 2009 jämfört med 2008.⁴² Regeringen föreslog i budgeten för 2009 åtgärder för att ”underlätta ny- och återinträde till arbetslöshetskassorna” och ”förbättra incitamenten till arbete genom att föreslå ändrade regler för beräkning av arbetslöshetsersättning till personer som varit tillfälligt eller delvis frånvarande från arbetet före arbetslösheten.”⁴³

En aviserad förändring var att arbetslöshetsavgiften bör sänkas med 50 kronor per sysselsatt medlem, samtidigt påtalas att sänkningen inte påverkar arbetslöshetsavgiften hos kassor vars arbetslöshetsavgift efter sänkningen fortfarande uppgår till 300 kronor, vilket i budgeten motiveras av att göra arbetslöshetsförsäkringen billigare för en majoritet av medlemmarna och minska marginaleffekten av att gå från arbetslöshet till sysselsättning.⁴⁴

En annan förändring i a-kassan som presenterades i budgeten för 2009 var en tillfällig ändring av medlemsvillkoret så att medlemmar i en arbetslöshetskassa under 2009 fick tillgodoräkna sig ytterligare en medlemsmånad för varje medlemsmånad under 2009, vilket innebär att medlemmar i a-kassorna kvalificerade sig för inkomstrelaterad ersättning snabbare. Detta motiverades av att öka möjligheten för människor att få arbetslöshetsersättning i händelse av arbetslöshet. Villkoren för att bli medlem i en arbetslöshetskassa borde också enligt budgeten förenklas genom att kravet på viss arbetad tid tas bort. Alla villkorsändringar som aviserades i budgeten för 2009 motiverades av att det sammantaget beräknas följas av ett ökat medlemsantal.⁴⁵ I budgeten för 2009 står också att införandet av två karensdagar innebär att arbetslöshetsersättning inte lämnas under de sju första dagarna av en arbetslöshetsperiod vilket motiveras av; ”Syftet med att utöka antalet karensdagar är att få människor att undvika korta arbetslöshetsperioder.”⁴⁶

Regeringen hävdade också att beräkningen av arbetslöshetsersättning borde ändras för personer som varit tillfälligt eller delvis frånvarande från arbetet före arbetslösheten med föräldrapenning, sjukpenning, havandeskapspenning, rehabiliteringspenning, smittbärrapenning eller ersättning för närståendevård. Detta för att reglerna utan ändring innebär att en person varit helt frånvarande från arbetet kan få högre arbetslöshetsersättning än en person som varit tillfälligt eller delvis frånvarande.

Regeringen klargör dessutom i budgettexten för 2009 att den inte har för avsikt att gå vidare med det förslag som utredningen om en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring lämnat men yttrar⁴⁷;

---

⁴¹ Regeringskansliet, 2008 s 19.

⁴² Regeringskansliet, 2008 s 13.

⁴³ Regeringskansliet, 2008 s 20.

⁴⁴ Regeringskansliet, 2008 s 21.

⁴⁵ Regeringskansliet, 2008 s 21.

⁴⁶ Regeringskansliet, 2008 s 29.

⁴⁷ Regeringskansliet, 2008 s 21.

Regeringens uppfattning är dock fortsatt att det finns skäl att efterståva att alla som arbetar och uppfyller villkoren för försäkringen bör omfattas av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring med rätt till inkomstrelaterad ersättning i händelse av arbetslöshet. Formerna för hur detta på sikt skulle kunna åstadkommas kommer att prövas vidare inom ramen för den aviserade parlamentariska socialförsäkringsutredningen.

Skatteutgifter som post under arbetsmarknadspolitiska utgifterna redovisas i huvudsak som kreditering av arbetsgivarnas skattekonton. Inför 2009 beräknades skatteutgifterna till mer än nio miljarder. De skatteutgifter som redovisas ”ska dock inte ses som specifika medel inom arbetsmarknadspolitiken eftersom det handlar om generella efterfrågestimulerande åtgärder och rörlighetsstimulanser för redan anställda” Se tabell 3 nedan.⁴⁸

Tabell 3. Skatteutgifter inom politikområdet Arbetsmarknadspolitik 2009, netto

Avdrag för ökade levnadsomkostnader vid tillfälligt arbete, dubbel bosättning, hemresor	980 000 000
Avdrag för resor till och från arbetet	6 710 000 000
Nedsättning av egenavgifter för personer som fyllt 18 men inte 25 år	60 000 000
Nedsättning av arbetsgivaravgifter för personer som fyllt 18 men inte 25 år	7 940 000 000
Skattereduktion för hushållstjänster	1 300 000 000
Anställningsstöd för långtidsarbetslösa	0
Plusjobb	0
Nystartsjobb	1 232 000 000
Totalt	18 222 000 000

Källa; Regeringskansliet, 2008

4.1.5 Översikt över arbetsmarknadspolitiken i budgeten för 2010

Regeringen förutspår att den försämrade konjunkturen leder till en fortsatt ökning av arbetslösheten som ett resultat av den internationella krisen. Regeringen föreslår i budgetpropositionen en rad reformer inom arbetsmarknadspolitiken som bland annat innebär att utgifterna för aktiveringsinsatser och Arbetsförmedlingens förvaltningsansvar ökar⁴⁹.

Målet för arbetsmarknadspolitiken är att den ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad och verka för att⁵⁰;

förbättra matchningen mellan dem som söker arbete och dem som söker arbetskraft, stadigvarande öka sysselsättningen på lång sikt och säkerställa att arbetslöshetsförsäkringen fungerar som en omställningsförsäkring. Resurserna ska tydligt prioriteras och inriktas mot matchning mellan arbetssökande och lediga jobb samt mot dem som står allra längst från arbetsmarknaden. (...)

Matchning är enligt budgettexten för 2010 Arbetsförmedlingens huvuduppgift och omfattar platsförmedling, upprätthållande av sökaktiviteten och att anlita kompletterande aktörer för att snabbt och effektivt få arbetssökande i arbete. Regeringen uttryckte i budgettexten för 2010 att regeringens ambition är att den offentliga Arbetsförmedlingens kompetens och tjänsteutbud ska kompletteras med flera olika aktörer för att göra förmedlingens utbud mer diversifierat, vilket i sin tur antas bidra till att förbättra matchningen och ge förbättrad service till arbetslösa.

⁴⁸ Regeringskansliet, 2008 s 13.

⁴⁹ Regeringskansliet, 2009 s 14, 16-17.

⁵⁰ Regeringskansliet, 2009 s 22-23.

Det primära verktyget för Arbetsförmedlingen att stödja dem längst från arbetsmarknaden är Jobb-och utvecklingsgaranti samt Jobbgaranti för ungdomar. Stödet till korttidsarbetslösa består framförallt av åtgärder för att upprätthålla sökaktiviteten och förmedlingsinsatserna på en god nivå. Även fler praktikplatser och coacher anges som åtgärd riktad mot korttidsarbetslösa.⁵¹

Arbetsförmedlingen anges få ett ökat resursbehov för förstärkta insatser i form av arbetsmarknadspolitiska program samt arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd för personer som lämnar sjukförsäkringen på grund av att deras dagar med sjukpenning eller tillfällig sjukersättning tagit slut. För att möta det ökade inflödet av arbetssökande anges i budgeten ett ökat anslag för Arbetsförmedlingen med 600 miljoner. Arbetsförmedlingen ska vidare säkerställa att arbetslöshetsförsäkringen fungerar som en omställningsförsäkring.⁵²

Angående unga arbetslösa skriver regeringen i budgettexten för 2010 att den omfattande utbildningsinsatsen som presenteras inom utgiftsområdet ”Utbildning och forskning” är en av de viktigaste hörnpelarna för att möta ungdomsarbetslösheten. Satsningen innebär att inskrivna arbetssökande inom Jobbgaranti för ungdomar ska kunna erbjudas utbildningsplatser i form av en tre månader lång utbildning på en folkhögskola som kan innehålla kurser av orienterande, repeterande och motivationshöjande karaktär för att underlätta för den enskilde att påbörja eller återgå till reguljär utbildning. En möjlighet att kunna delta i Jobbgaranti för ungdomar på deltid presenterades också för att kunna kombinera deltagande i garantin med studier inom den kommunala vuxenutbildningen eller sfi – vilket motiverades av att öka motivationen för studier och tydliggöra utbildningens betydelse på arbetsmarknaden. Vidare aviseras i budgeten för 2010 att unga skall kunna få del av start av näringsverksamhet och arbetslivsinriktad rehabilitering för ökad kvalitet och fler aktiviteter inom Jobbgaranti för ungdomar.⁵³

För personer som lämnar sjukförsäkringen aviserar regeringen Arbetslivsintroduktion vid Arbetsförmedlingen, vilket bland annat innebär en utökad möjlighet för tjänstlediga utan lön vars dagar med sjukpenning eller tidsbegränsad sjukersättning tagit slut att vid deltagande i arbetsmarknadspolitiskt program få aktivitetsstöd. Dessutom lägger de fram en förlängd överhoppningsbar tid för sjuka i arbetslöshetsförsäkringen under januari 2010 – januari 2013 från högst fem till tio år för personer som har varit frånvarande från arbetsmarknaden på grund av styrkt sjukdom. Förändringar i arbetslöshetsförsäkringen initieras också för att förbättra reglerna för företagare samt familje- och jourhemsföräldrar⁵⁴. Därutöver föreslås i budgeten att⁵⁵;

Tidigare medlemmar i en arbetslöshetskassa vars dagar med sjukpenning eller tillfällig sjukersättning har tagit slut som förnyar sitt medlemskap under perioden mellan den 1 oktober 2009 och den 31 december 2010 bör kunna uppfylla medlemsvillkoret på tre månader. För att få rätt till inkomstrelaterad ersättning bör de även kunna återknyta till ett arbetsvillkor som ligger inom den tidigare medlemstiden. Detta bör gälla personer som lämnat arbetslöshetskassan mellan 1 januari 2007 och den 30 september 2009. Denna möjlighet upphör att gälla den 1 februari 2013. (...) När den överhoppningsbara tiden förlängs och de nya tidsgränserna i sjukförsäkringen har börjat gälla bör de som avslutat sitt medlemskap mot bakgrund av de regler som gällde tidigare, ges möjlighet att uppfylla

⁵¹ Regeringskansliet, 2009 s 47, 48, 53.

⁵² Regeringskansliet, 2009 s 14, 23, 48.

⁵³ Regeringskansliet, 2009 s 48, 49.

⁵⁴ Regeringskansliet, 2009 s 14.

⁵⁵ Regeringskansliet, 2009 s 51-52.

ett medlemsvillkor på kortare tid än 12 månader. (...) För att personer som nått tidsgränserna i sjukförsäkringen och som förnyat sitt medlemskap ska kunna få inkomstrelaterad ersättning bör de få möjlighet att uppfylla detta krav med ett arbetsvillkor som har uppfyllts under den tidigare medlemstiden.

För att ”förstärka arbetsmarknadspolitiken” introducerar regeringen satsningen Lyft i budgeten för 2010. Regeringen beräknar att aktiveringsinsatsen kommer omfatta cirka 40 000 platser under 2010.⁵⁶

I budgettexten för 2010 skriver regeringen att till följd av införandet av Jobb- och utvecklingsgarantin ökades också resurserna för Lönebidrag och Utvecklings- och Trygghetsanställningar för perioden 2007-2010 med närmare en miljard. Regeringen uttrycker också i budgettexten att den anser att det är viktigt att Arbetsförmedlingen prioriterar personer i Jobb- och utvecklingsgaranti som har funktionsnedsättning och nedsatt arbetsförmåga till de särskilda insatser som finns för denna grupp. Regeringen uttrycker också i budgeten för 2010 att den har ett krav på nya deltagare i Trygghetsanställning till minst 40 procent ska utgöras av personer som har nedsatt arbetsförmåga som kräver en större anpassning i arbetsituationen och ett mer långsiktigt stöd. Regeringen omskriver också i budgeten för 2010 att de ökat antalet Lönebidrag och anställningar inom Samhall.⁵⁷

Angående nyanlända invandrades etablering påpekas i budgeten för 2010 att regeringens strategi enligt ”Egenmakt mot utanförskap – regeringens strategi för integration” ligger fast. En ny aktör som arbetar på uppdrag av Arbetsförmedlingen kallad etableringslots ska stödja den nyanlände att hitta ett arbete vilka ska tillhandahållas enligt ett valfritetssystem för Arbetsförmedlingen. Anhöriginvandrare omfattas inte av reformen och där kommer behov finnas av särskilda insatser såsom bedömning, utbildning och yrkeserfarenheter.⁵⁸

Om Nystartsjobben skriver regeringen i budgeten för 2010 att⁵⁹;

För att få nystartsjobb gällde tidigare att anställningsförmåner skulle tillämpas enligt kollektivavtal eller att de var likvärdiga med dem som gäller enligt kollektivavtal i branschen. Denna regel kunde uppfattas som att regeringen reglerar anställningsformer, vilket går emot grunderna i den svenska modellen. Reglerna har därför förtydligats till att enbart avse att lönen ska tillämpas enligt kollektivavtal eller vara likvärdig med lön enligt kollektivavtal i branschen. Ett tydligt regelverk bidrar till att fler arbetssökande kan få Nystartsjobb.

Stöd till arbetsmarknadspolitiken lämnas också via statsbudgetens inkomstsida i form av avvikelser från en likformig beskattning, s. k skatteutgifter. Avvikelser från en likformig beskattning utgör en skatteförmån om skattskyldiga omfattas av skattelättnad, i detta fall genom en kreditering av arbetsgivarnas skattekonton. ”Regeringen har dock frångått att använda skatteutgifter för specifika stöd inom arbetsmarknadspolitiken...” och menar att ”...det handlar om generella efterfrågestimulerande åtgärder och rörlighetsstimulanser för redan anställda.”⁶⁰

---

⁵⁶ Regeringskansliet, 2009 s 48.

⁵⁷ Regeringskansliet, 2009 s 30, 34-37.

⁵⁸ Regeringskansliet, 2009 s 52-53.

⁵⁹ Regeringskansliet, 2009 s 32.

⁶⁰ Regeringskansliet, 2009 s 16.

Tabell 4. Skatteutgifter inom politikområdet Arbetsmarknadspolitik 2010, netto

Avdrag för ökade levnadsomkostnader vid tillfälligt arbete, dubbel bosättning, hemresor	900 000 000
Avdrag för resor till och från arbetet	4 950 000 000
Nedsättning av egenavgifter för personer som fyllt 18 men inte 25 år	50 000 000
Nedsättning av arbetsgivaravgifter för personer som fyllt 18 men inte 25 år	15 870 000 000
Skattereduktion för hushållstjänster	4 800 000 000
Nystartsjobb	2 190 000 000
Totalt	28 760 000 000

Källa; Regeringskansliet, 2009

3.2 Uppdragsutdelning via Arbetsförmedlingens regleringsbrev

3.2.1 Regleringsbrev 2007-2010 i korthet

Gemensamt för Arbetsförmedlingens regleringsbrev under perioden har bland annat varit att betydande ekonomiska medel öronmärkts för privata aktörer i regleringsbrev. I regleringsbrevet för 2008, 2009 och 2010 finns också direktiv att Arbetsförmedlingen ska erbjuda en tredjedel av personerna i Jobb- och utvecklingsgaranti och Jobbgaranti för ungdomar upphandlade tjänster från kompletterande aktörer i stället för Arbetsförmedlingens tjänster.

Anslag till aktivitetsstöd ligger i regleringsbrev ökar successivt mellan åren 2007, 2008 och 2009 för att mer än fördubblas inför 2010. Målen i regleringsbrev har skiftat under perioden från en tyngdpunkt på matchning och kortade arbetslöshetstider för dem längst från arbetsmarknaden (2007 och 2008) till fokus på insatser för arbetslösa via Jobb- och utvecklingsgaranti, Jobbgaranti för ungdomar och förslagen i det så kallade A-paketet (se avsnitt 3.3) 2009. Inför 2010 innehåller regleringsbrevet en tydlig inriktning på kostnadseffektivitet, prognosverksamhet, Jobb- och utvecklingsgaranti, Jobbgaranti för ungdomar och Arbetslivsintroduktion.

En skiftning från mer ren arbetsförmedlande verksamhet till andra verksamhetsområden kan urskiljas under perioden – såsom att det i regleringsbrevet för 2010 finns direktiv om samverkan med Försäkringskassan för att underlätta övergången från sjukförsäkrad till arbetssökande och med Migrationsverket för att underlätta nyanlända invandras arbetsmarknadsetablering. Regleringsbrev från Arbetsmarknadsdepartementet i övrigt under perioden har i allmänhet haft en relativt likformig struktur.

3.2.2 Regleringsbrev 2007

Regleringsbrevet för 2007 innehöll ett övergripande mål som var att Arbetsmarknadsverket skulle bidra till en väl fungerande arbetsmarknad. Detta var uppdelat i tre delmål;

- 1) en mer effektiv matchning mellan lediga arbeten och arbetssökande
- 2) en anpassning av åtgärderna och programmen till efterfrågan på arbetskraft och arbetsmarknadens behov
- 3) ett bidrag till att korta arbetslöshetstiderna för dem som stod allra längst från arbetsmarknaden.

Utöver dessa övergripande mål fanns även skrivningar om att AMV skulle samverka med andra politikområden för att genomföra den nationella strategin för nationell konkurrenskraft. AMV och Försäkringskassan skulle också tillsammans utveckla en

finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet. AMS råddes också i regleringsbrevet att ”mer effektivt använda de 120 miljoner som är avsatta för tillfälliga personalförstärkningar för ökad kontrollverksamhet inom arbetslöshetsförsäkringen”.⁶¹

AMS ska också säkerställa att det elektroniska informationsutbytet fungerar och används optimalt och redovisa samt analysera utvecklingen av felaktiga betalningar. Bland de specifika uppdragen nämndes bland annat; implementera kunskapen om Nystartsjobb, aktivt använda kompletterande aktörer, bistå Regeringskansliet i arbetet med att ta fram underlag för regeringens handlingsplan för regelförenkling och att redovisa en bedömning av vilka yrken som riskerar att bli flaskhalsar.

Fördelning av vissa anslag 2007

Aktivitetsstöd anslag 22:2	7 009 519 000
Köp av arbetsmarknadsutbildning m.m. anslag 22:3	3 205 377 000

Beträffande ”Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader” fanns i regleringsbrevet angivet att ”Arbetsmarknadsutbildning eller förberedande utbildning som insats för arbetslösa ungdomar bör endast användas för ungdomar med särskilda behov och ska inte vara ett alternativ till utbildningar där ordinarie studiestöd kan lämnas”.⁶² I övrigt får posten för ”Köp av arbetsmarknadsutbildning m.m. användas för ersättning till kommuner för arbetslösa ungdomar i arbetsmarknadspolitiska program i kommunens regi och för arbetslösa ungdomar med Utvecklingsersättning, för köp av Projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning, merkostnader för anordnare av Arbetspraktik och Plusjobb, aktiviteter inom Aktivitetsgaranti, tolkservice och utbildningsplatser i Stiftelsen Utbildning Nordkalotten samt utgifter för Interpraktikstipendier.

3.2.3 Regleringsbrev 2008

Specificerade mål i Arbetsförmedlingens regleringsbrev 2008 innehöll;

- Effektiv matchning.
- Bryta utanförskapet.
- Varaktigt öka sysselsättningen.
- Minimera felaktiga utbetalningar.
- Rapportering till Arbetsmarknadsdepartementet av måluppfyllelse, felaktiga utbetalningar och återkrav.

Utöver dessa specificerade mål fanns skrivelser om att Arbetsförmedlingen skulle samverka med Försäkringskassan för att antalet sjukskrivna som återfår arbetsförmågan och får ett arbete ska öka. I regleringsbrevet fanns även uppdragen arbetsmarknadsrapporter, samt uppföljning och utvärdering i samråd med Institutet för Arbetsmarknadspolitisk utvärdering, IFAU. Arbetsförmedlingen skulle även enligt regleringsbrevet för 2008 säkerställa kompletterande aktörer som en del av myndighetens tjänsteutbud. Det var också specificerat att Arbetsförmedlingen under 2008 skulle erbjuda en tredjedel av de 35 000 personerna i Jobb- och utvecklingsgaranti och Jobbgaranti för ungdomar upphandlade tjänster. Arbetsförmedlingen skulle även sträva efter att minska företagens administrativa

---

⁶¹ Näringsdepartementet, 2006 s 5

⁶² Näringsdepartementet, 2006 s 12.

kostnader till följd av statliga regler samt visa hur den arbetat för att förbättra utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden.

Fördelning av vissa anslag 2008

Aktivitetsstöd anslag 22:2	7 022 307 000
Köp av arbetsmarknadsutbildning m.m. anslag 22:3	4 819 536 000

I villkoren för ramanslag 22:3 nämns att beloppet får användas för köp av arbetsmarknadsutbildning, upphandlad utbildning av förberedande, orienterande karaktär, för bedömning och kartläggning av yrkeskunskaper, aktiviteter inom Jobb- och utvecklingsgaranti och Jobbgaranti för ungdomar. Pengarna kan också användas för bidrag till Särskilt anställningsstöd, Arbetspraktik, eller Projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning, tolkservice och utbildningsplatser vid Nordkalotten⁶³.

Av anslagsbeloppet öronmärks 400 000 000 för särskilt anställningsstöd i form av Instejsjobb. Under 2008 får också anslaget tillfälligt användas för jobbcoachning i Arbetsförmedlingens regi inom ramen för Jobbgaranti för ungdomar.

3.2.4 Regleringsbrev 2009

I regleringsbrevet för Arbetsförmedlingen 2009 stod att Arbetsförmedlingen ska;

- Löpande prioritera resurser till regioner som drabbas av större varsel.
- Säkerställa tidiga coachningsinsatser.
- Genomföra satsningen på utökade praktikplatser för personer tidigt i en arbetslöshetsperiod.
- Införa av regeringen så kallad Praktisk kompetensutveckling⁶⁴.
- Säkerställa en hög kvalitet i Jobb- och utvecklingsgaranti samt Jobbgaranti för ungdomar.

Beträffande mål och återrapporteringskrav står i regleringsbrevet att Arbetsförmedlingen ska prioritera och utveckla sitt prognosarbete under 2009. Särskild vikt ska läggas vid analys och prognoser av Jobbgaranti för ungdomar, Jobb- och utvecklingsgaranti, deltidsarbetslösa och andelen ersättningstagare av arbetslösa i arbetslöshetsförsäkringen.

Vad gäller uppdrag så nämns att Arbetsförmedlingen ska säkerställa att kompletterande aktörer är en del av myndighetens tjänsteutbud. Arbetsförmedlingen ska under 2009 erbjuda en tredjedel av deltagarna i Jobb- och utvecklingsgaranti samt Jobbgaranti för ungdomar tjänster som kompletterande aktörer på något sätt varit delaktiga i.

---

⁶³ Kallas även Utbildning Nord och är en gemensam utbildningsanordnare för Finland, Norge och Sverige. Anordnar och utvecklar utbildningar för arbetsmarknadens särskilda behov i Finland, Norge och Sverige och ska medverka till en större rörlighet av arbetskraften på den nordiska arbetsmarknaden. Stiftelsen Utbildning Nordkalotten bildades av regeringarna i Finland, Norge och Sverige 1991. Verksamheten regleras av en fyraårig överenskommelse mellan de tre länderna och stiftelsens stadgar.

⁶⁴ Introducerades i och med prop. 2008/09:97 enligt vilken praktiskt kompetensutveckling ska vara längst tre månader, ”Arbetsförmedlingen ska löpande verka för att ta fram arbetspraktik och praktisk kompetensutveckling”. Deltagaren får aktivitetsstöd, arbetsgivaren får ingen ekonomisk ersättning för att anordna platser. Arbetsförmedlingen skulle disponera anslagssparande från 2008 för att genomföra satsningen. (2008/09:97, s 87).

Fördelning av vissa anslag 2009

Aktivitetsstöd anslag 1:2	7 783 185 000
Arbetsmarknadspolitiska program och insatser anslag 1:3	5 909 825 000

I villkoren för anslagen till arbetsmarknadspolitiska program och insatser anges att beloppet får användas för köp av arbetsmarknadsutbildning och upphandlad utbildning av förberedande, orienterande karaktär. Beloppet får också användas för bedömning och kartläggning av yrkeskunskaper, köp av aktiviteter inom Jobb- och utvecklingsgaranti samt inom Jobbgaranti för ungdomar, utgifter för yrkeskompetensbedömning, deltagare i; Arbetsmarknadsutbildning, Arbetspraktik, Jobb- och utvecklingsgaranti, Jobbgaranti för ungdomar, Instejsjobb, Förberedande insatser eller Projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning, Särskilt anställningsstöd (inklusive bidrag för merkostnader), flyttbidrag, tolkservice, fullföljande av åtagandet i Stiftelsen Utbildning Nordkalotten, köpa tjänster från kompletterande aktörer för att genomföra arbetsmarknadspolitiska program och insatser.

Av anslagsbeloppet 1.3 för arbetsmarknadspolitiska program och insatser är under 2009 1 100 000 000 kronor öronmärkt för upphandling av kompletterande aktörer utanför de så kallade garantierna samt för jobbcoachning i Arbetsförmedlingens regi. Samtidigt får 400 000 000 kronor endast användas för Nystartsjobb.

3.2.5 Regleringsbrev 2010

Arbetsförmedlingens regleringsbrev för 2010 innehöll krav på beskrivning samt analys av kostnadseffektivitet och hur resurserna för 2009-2010 använts för att motverka konjunkturnedgången. Arbetsförmedlingen ska också fortsatt prioritera och utveckla prognosarbetet, där särskild vikt ska läggas på analys och prognos av Jobbgaranti för ungdomar, Jobb- och utvecklingsgaranti och Arbetslivsintroduktion. Vidare ska in- och utflöde av deltagare i aktiviteter anordnade av kompletterande aktörer redovisas.

Fördjupade analyser beställdes via regleringsbrevet för 2010 kring aktiviteterna för deltagarna i Jobbgaranti för ungdomar, Jobb- och utvecklingsgaranti (bland annat avseende den tredje fasen) och för samarbetet med kompletterande aktörer.

I regleringsbrevet för 2010 vidhölls vidare att en tredjedel av deltagarna i Jobb- och utvecklingsgarantins (fas ett och två) samt en tredjedel av deltagarna i Jobbgaranti för ungdomar bör erbjudas upphandlade tjänster eller tjänster som kompletterande aktörer på annat sätt varit ansvariga för eller delaktiga i.

Vidare påpekades att Arbetsförmedlingen ska samverka med Försäkringskassan för att underlätta övergången från ersättningen via sjukförsäkringen till arbetssökande och nytt arbete. Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska också redovisa hur de samverkat och klarlägga hur personerna som uppnått maximal tid i sjukförsäkringen försörjer sig.

Gällande nyanlända invandrare ska Arbetsförmedlingen samverka med Försäkringskassan, länsstyrelserna och Migrationsverket. Arbetsförmedlingen ska också redovisa hur de underlättat nyanlända invandrades arbetsmarknadsanpassning.

Gällande fördelning av vissa anslag får högst 400 000 000 av anslag 1:2 användas för arbetsmarknadspolitiska program och insatser och anslag 1:3 får explicit användas till köp av arbetsmarknadsutbildning, Jobb- och utvecklingsgaranti, stöd till anordnare av platser i fas 3, Jobbgaranti för ungdomar, ersättning till kommuner för aktiviteter inom Jobbgaranti för ungdomar, Projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning, Arbetspraktik, flyttningsbidrag, tolkservice, Yrkeskompetensbedömning, Instegsjobb, jobbcoachning, tjänster från kompletterande aktörer och 1000 utbildningsplatser per månad för ungdomar i Jobbgaranti för ungdomar.

Fördelning av vissa anslag 2010

Aktivitetsstöd anslag 1:2	20 269 694 000
Arbetsmarknadspolitiska program och insatser anslag 1:3	8 005 000 000

3.3. Propositioner

3.3.1 Regeringens proposition "Åtgärder för jobb och omställning" 2008/09:97 Regeringen presenterade i december 2008⁶⁵ en proposition som kommit att kallas A-paketet. Propositionen innehöll fem områden varav de två första kan beskrivas som arbetsmarknadspolitiska, det tredje som mer utbildningspolitiskt och det fjärde samt femte som näringspolitiskt.

1. Förstärkt stöd till nya arbetslösa och korttidsarbetslösa.
2. Förstärkt stöd för långtidsarbetslösa.
3. Förstärkning av yrkeshögskolan och gymnasial yrkesutbildning via så kallad yrkesvux.
4. Förstärkta satsningar på infrastruktur.
5. Förstärkt skatteavdrag för hushållstjänster i form av reparation, ombyggnader och underhåll av byggnader, även benämnt ROT-tjänster.

Arbetsförmedlingen har givits tydligare uppdrag att förmedla jobb. De arbetsmarknadspolitiska programmen har fått en tydligare inriktning mot att öka sökaktiviteten och att stödja dem som står längst från arbetsmarknaden. (...) Principerna för denna politik ska bevaras, även då Sverige går in i en djup lågkonjunktur.”⁶⁶

För att säkerställa en snabb implementering av åtgärderna för jobb och omställning föreslogs tilldelning av följande medel; Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag skulle höjas med 300 miljoner kronor 2009. Den förstärkta coachningen angavs under 2009 kosta 1,1 miljard, arbetspraktiken 1,2 miljard, praktisk kompetensutveckling 1,2 miljard och den permanenta fördubblade kompensationen för nystartsjobben 0,9 miljard. Totalt 4,4 miljarder av propositionens 8,4 avsattes således till arbetsmarknadspolitiken.

Den förstärkta coachningens 1,1 miljard fick Arbetsförmedlingen disponera av anslagssparandet på anslaget ”Arbetsmarknadspolitiska program och insatser” från 2008⁶⁷. Av anslagssparandet på drygt 6 miljarder 2008 disponerade Arbetsförmedlingen drygt 2,3 miljarder på aktivitetsstöd under 2009 som en del av satsningen via propositionen. Resterande av anslagssparandet har förts bort som en indragning av anslagsbelopp enligt budgeten för 2010.⁶⁸

⁶⁵ Om inget annat anges är de föreslagna åtgärderna tidsbegränsade till perioden 2009-2011.

⁶⁶ Regeringen, 2008 s 15.

⁶⁷ Regeringen, 2008 s 87, Regeringskansliet, 2009 s 60.

⁶⁸ Regeringskansliet, 2009 s 57.

I ”Åtgärder för jobb och omställning” (2008/09:97) angavs att Arbetsförmedlingen får disponera anslagssparande från 2008 för att ordna praktikplatser hos arbetsgivare utan att ersättning till arbetsgivaren ska utgå.

Förstärkt stöd till nya arbetslösa och korttidsarbetslösa

Innebar i korthet att Arbetsförmedlingen tilldelades kompletterande resurser. Närmare 3 miljarder kronor öronmärks under tre år för förstärkt matchningsverksamhet. Det uttrycks att dessa 3 miljarder var tänkta att komplettera trygghetsråd, trygghetsstiftelse och omställningsavtal genom upphandling av coachinginsatser för tidigt, individanpassat stöd till dem som blir arbetslösa. Under 2009 beräknades coacherna kunna stödja 27 500 personer, under 2010 och 2011 kan 30 000 respektive 15 000 personer helårsvis.

Arbetsförmedlingen gavs också i och med 2008/09:97 direktiv att öka volymerna av arbetspraktik utanför garantierna. Det angavs att det ska vara möjligt att utföra även i ideell sektor och använda det vid förberedelser inför start av näringsverksamhet.

Praktisk kompetensutveckling infördes för att människor med arbetslivserfarenhet skulle upprätthålla kontakten med arbetslivet och utveckla sin yrkeskompetens. Sammanlagt satsade regeringen enligt egen utsago 6,6 miljarder kronor på praktikplatser 2009-2011. Det motsvarar 19 000 platser under 2009, 26 000 platser under 2010 och 8 000 platser under 2011.

Förstärkt stöd för långtidsarbetslösa⁶⁹

Förstärkt stöd för långtidsarbetslösa gavs genom att fördubbla nedsättningen av arbetsgivaravgiften via Nystartsjobb permanent, vilket förutsattes innebära ytterligare stimulans av arbetskraftsefterfrågan för personer som ”står långt från arbetsmarknaden⁷⁰”. Detta beräknas av regeringen leda till 4 700 fler nystartsjobb under 2009, 6 000 fler under 2010 och 4 700 fler under 2011. Detta ger totalt 21 000 beräknade Nystartsjobb under 2009, 20 000 under 2010 och 21 000 under 2011.⁷¹

Det ursprungliga kravet för Nystartsjobb på att arbetsgivaren ska ha alla villkor kollektivavtalsenliga eller liknande togs bort i och med propositionen, vilket gäller från och med januari 2009. Det innebär i korthet att det inte finns någon egentlig kontroll av vilka arbetsgivare som får ta del av slopade arbetsgivaravgifter. Staten subventionerar således arbetsgivare utan någon kontrollfunktion av desamma.

Samtidigt finns höga förväntningar från regeringen på arbetsgivare i lågkonjunkturen, via regeringens proposition ”Åtgärder för jobb och omställning” (2008/09:97) där det också anges att Arbetsförmedlingen får disponera anslagssparande från 2008 för att ordna praktikplatser hos arbetsgivare utan att ersättning till arbetsgivaren ska utgå.

Sammanfattningsvis medförde förslagen i ”Åtgärder för jobb och omställning” rörande de nyligen inskrivna sökandena ett tillägg till Arbetsförmedlingens uppdrag

⁶⁹ I sammanhanget definieras långtidsarbetslösa av regeringen som arbetslösa mer än ett år.

⁷⁰ I sammanhanget definieras som arbetslösa eller sjukskrivna längre än 1 år. Regeringen, 2008 s 16.

⁷¹ Regeringen, 2008 s 88.

att prioritera matchningsuppdraget och stödet till sökande som står långt från arbetsmarknaden.⁷²

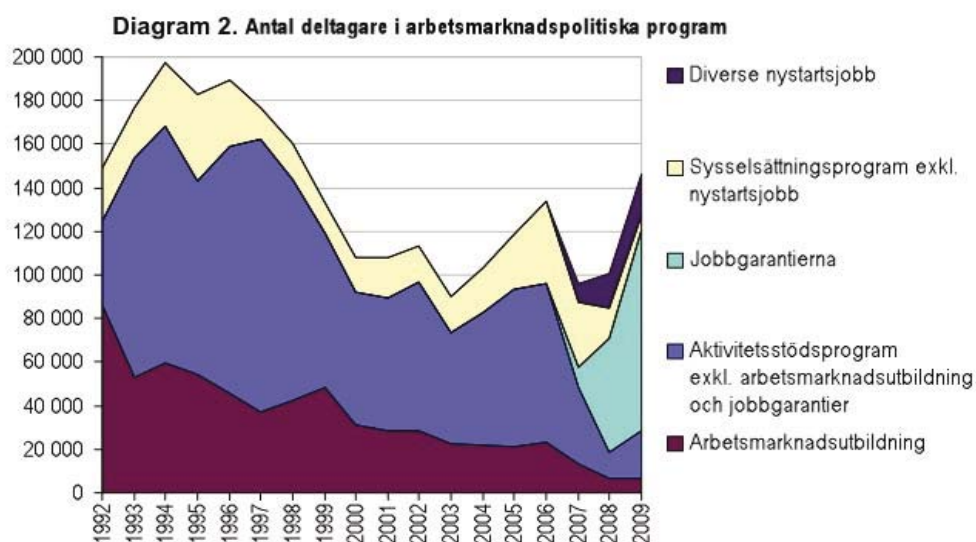
⁷² Riksrevisionen, 2010.

4. Problem med förd arbetsmarknadspolitik

4.1 Antal platser i olika arbetsmarknadspolitiska program

Sedan 2006 har omfattande nedskärningar av olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder ägt rum. I mars 2010 fick blott 9 800 personer arbetsmarknadsutbildning inklusive de 3 400 inom garantierna som fick det – vilket oavsett konjunkturläge är en historiskt mycket låg siffra⁷³.

Diagram 2 nedan visar bland annat att antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program minskat sedan hösten 2006 fram till 2008 då antalet deltagare kraftigt började öka igen. Det är i huvudsak Nystartsjobb och de så kallade jobbgarantierna (Jobbgaranti för ungdomar och Jobb- och utvecklingsgaranti) som sedan 2008 har stått för ökningen i antalet deltagare i olika program.

Källa; AMS/Arbetsförmedlingen

Givet att arbetsmarknadspolitiken har kvar sin nuvarande form kommer cirka 80 procent av alla programdeltagare finnas i någon av jobbgarantierna vilket innebär att de slukar nästan all programverksamhet på Arbetsförmedlingen⁷⁴.

4.2 Problematiskt med avsaknad av underlag

Regeringen har vid flera olika tillfällen påpekat att det inte är möjligt att bedöma det sammantagna resultatet av deras politik, ofta med hänvisning till att det är för tidigt att ta fram kvalitetssäkrade uppgifter.⁷⁵ Dessa vanligt förekommande påståenden indikerar att reformer införts utan öppen och tydlig uppskattad effekt av desamma - vilket också förefaller vara Riksrevisionens uppfattning.

⁷³ LO, 2010.

⁷⁴ LO, 2010.

⁷⁵ Regeringskansliet, 2009 s 23, 25, 26, 27, 30, 31, 38, 40, 43.

Riksrevisionen har granskat huruvida antaganden om arbetsmarknadspolitikens effekter på sysselsättning och arbetslöshet redovisats i regeringens budgetpropositioner för 2007 och 2008. Granskningen resulterade i Riksrevisionens ställningstagande att regeringens redovisning av underliggande antaganden är knapphändig.⁷⁶

Vid införandet av nedsättning av socialavgifter för personer som fyllt 18 men inte 25 år fanns inte tillräckligt utredningsunderlag och fakta redovisad som styrkte effekterna av beslutet. Detta kritiserades också i remissrundan om förslaget där det även framkom att ungdomar generellt inte hör till de grupper av arbetslösa som har svårast att få jobb och att förslaget på längre sikt förmodligen inte leder till sysselsättningseffekter men dock till stora undanträngningseffekter.⁷⁷

Regeringens brist på antaganden av effekter och anvisningar till forskningslitteratur har också påpekats av Riksrevisionen i samband med införandet av Jobbgaranti för ungdomar, Jobb- och utvecklingsgaranti, samt Nystartsjobb.⁷⁸

4.3 Diffusa begrepp och antaganden

Riksrevisionen har vid flera tillfällen påpekat svårigheterna med att utvärdera regeringens arbetsmarknadspolitik, eftersom regeringens antaganden om arbetsmarknadspolitikens effekter inte redovisats i de ekonomiska proportionerna. Bland annat så har regeringens egna uttalade förväntningar av olika effekter av deras politik ändrats mellan olika budgetpropositioner.⁷⁹

Regeringen har också kritiserats för att dess ”utanförskap” inte är tydligt definierat⁸⁰, inte uppfyller de krav på mål som riksdagen ställt upp och att uppskattningarna av utanförskapet inkluderar personer som har en relativt stark ställning på arbetsmarknaden så som korttidsarbetslösa samt korttidsjukskrivna. Ett otydligt definierat begrepp som ”utanförskap” riskerar att minska möjligheterna till en effektiv styrning och uppföljning.⁸¹

Den indikator på ”utanförskapet” som regeringen oftast använder sig av är antalet individer som får sin försörjning från olika transfereringssystem; ekonomiskt bistånd, arbetsmarknadsåtgärder, arbetslöshet, sjuk- och aktivitetsersättning, sjukpenning, omräknat till helårsekvivalenter. ”Utanförskapet” är till stor del ett svårtolkat begrepp och det är oklart hur användningen av begreppet främjar en styrning mot ett politiskt mål om hög sysselsättning⁸².

4.4 Ensidig fokusering på arbetskraftsutbud

Utvecklingen mot en arbetsmarknadspolitik med fokus på platsförmedling och aktivering av individen till att söka fler arbeten i Sverige och andra länder sedan tidigt 2000-tal (Andersson & Löfgren, 2004, Westerlund, 2007, OECD 2007) har eskalerat för Sveriges del sedan hösten 2006. De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna som också är kompetenshöjande har blivit färre, arbetslösa individer har under perioden

---

⁷⁶ Riksrevisionen, 2008 i Regeringskansliet 2007.

⁷⁷ Riksrevisionen, 2008, s 39

⁷⁸ Riksrevisionen, 2008, s 25.

⁷⁹ Riksrevisionen, 2008

⁸⁰ Norén & Bissman, Rytkönen & Norén, 2007.

⁸¹ Riksrevisionen, 2008, s 67.

⁸² LO, 2010.

successivt fått ta del av mindre rustande inslag samtidigt som det lagts ökade resurser och krav på att öka arbetslösas arbetssökande.

Som exempel på detta kan nämnas den kraftiga nedskärningen av Stöd till start av näringsverksamhet som till stor del varit ett framgångsrikt arbetsmarknadspolitiskt program⁸³ och regeringens proposition 2008/09:97 för jobb och omställning vilken kan beskrivas som en ensidig fokusering på arbetskraftsutbudet.

Också Riksrevisionen⁸⁴ har påpekat att regeringen i sin styrning av Arbetsförmedlingens arbete med matchning fokuserat på Arbetsförmedlingens arbete med arbetssökande, vilket innebär att många arbetsgivare angivit att de inte använder sig av Arbetsförmedlingen när de ska rekrytera för att de får för många eller fel typ av sökande.

4.5 Baktunga insatser

Utformningen av garantierna med intensifierad arbetsökning och matchning skulle lika gärna kunna betraktas som Arbetsförmedlingens vanliga väglednings- och förmedlingsarbete, som med fördel påbörjas omedelbart i en arbetslöshetsperiod, i stället för att ges inom ramen för ett program efter exempelvis tre månaders arbetslöshet. Garantierna har delvis inneburit att fokus i Arbetsförmedlingens arbete flyttats bakåt i arbetslöshetsperioderna i stället för att ligga på insatser tidigt.

Det som åtminstone tidigare betraktades som Arbetsförmedlingens kärnverksamhet, vägledning och stöd i jobbsökande som erbjöds alla arbetslösa, klassas numer som arbetsmarknadspolitiska program. Det innebär att personer som tidigare räknades som öppet arbetslösa nu ”döljs” i program trots att innehållet är i stort sett detsamma⁸⁵.

4.6 Sämre förutsättningar för Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen har fått sämre förutsättningar att fullfölja det som borde vara det huvudsakliga uppdraget; att koppla ihop lediga arbeten med arbetssökande⁸⁶. I regleringsbrev till Arbetsförmedlingen fanns i inledningsskedet av nuvarande regeringsperiod det övergripande målet en mer effektiv matchning mellan lediga arbeten och arbetssökande – vilket i praktiken inneburit en styrning av Arbetsförmedlingens arbete med de arbetssökande, inte arbetet med arbetsgivarkontakter⁸⁷.

I senare regleringsbrev under perioden har andra delar blivit mer framträdande så som bekämpande av felaktiga utbetalningar, utökat samarbete med kompletterande aktörer och åiterrapporteringskrav vad gäller uppföljning av exempelvis Jobb-och utvecklingsgaranti, Jobbgaranti för ungdomar och Instegsjobb.

---

⁸³ Riksrevisionen, 2008.

⁸⁴ Riksrevisionen, 2010.

⁸⁵ LO, 2010.

⁸⁶ ST, 2009.

⁸⁷ Riksrevisionen, 2010.

4.7 Konsekvenser av förord arbetsmarknadspolitik

4.7.1 Försämrad rättsäkerhet?

Regeringen har vid flera tillfällen påpekat att syftet med reformeringen av Arbetsförmedlingen var ”att uppnå en mer enhetlig, rättssäker och effektiv verksamhet...”⁸⁸.

Riksrevisionen⁸⁹ har i motsats till regeringen framhållit att de tjänster som Arbetsförmedlingen ska upphandla av kompletterande aktörer är svåra att upphandla i alla dimensioner och att det varit både svårt att mäta kvaliteten på tjänsterna och att kontrollera deras utförande.

Inspektionen för Arbetslöshetsförsäkringen, IAF, har visat att i den försöksverksamhet som bedrivits 2007 och 2008 mellan Arbetsförmedlingen och kompletterande aktörer har Arbetsförmedlingens myndighetsutövning i arbetslöshetsförsäkringen inte säkerställts; ”Enligt IAFs mening bör rättsäkerheten för den enskilde beaktas i väsentligt större utsträckning än vad som varit fallet.”⁹⁰ IAF har även noterat brister i informationsäkerhet, dels vad gäller överföring av känsliga uppgifter från kompletterande aktörer till Arbetsförmedlingen, och dels vad gäller avsaknaden av avtalsbestämmelser om radering av personuppgifter hos den kompletterande aktören efter avslutat uppdrag.⁹¹

4.7.2 Försämrad kvalitet?

Det finns ett antal indikatorer på att den förda arbetsmarknadspolitikerna under perioden påverkat kvaliteten i arbetsmarknadspolitikerna negativt bland annat genom regeringens styrning av Arbetsförmedlingen. Andelen nöjda arbetsgivare av dem som använt sig av Arbetsförmedlingens tjänster har minskat mellan 2006-2009⁹². Svenskt Näringsliv (2010) har visat att andelen rekryteringsförsök som misslyckas är oförändrad eller till och med något större 2010 än 2007 trots det ökade arbetskraftsutbudet⁹³.

En annan granskning av Riksrevisionen visar att Arbetsförmedlingens arbete med arbetsgivarkontakter ur vissa aspekter utvecklats positivt under perioden 2007-2010 på grund av Arbetsförmedlingens egna interna styrning – inte på grund av regeringens styrning. Exempelvis ställs inte några specifika krav kring återrapportering till regeringen av Arbetsförmedlingens kontakter med arbetsgivare. Riksrevisionen anser att detta kan bli ett problem eftersom arbetsgivarkontakter är centralt för att matchningen skall fungera och konstaterar vidare att andra tydligare reglerade arbetsuppgifter vid tidsbrist tränger undan möjligheter till arbetsgivarkontakter.⁹⁴ Under perioden har handläggare på Arbetsförmedlingen vittnat om en hög administrativ börda och svårigheter att prioritera. Tillsammans med ett högt genomsnittligt antal arbetssökande per handläggare och ökade deltagarvolymerna under närmaste åren riskerar insatsernas kvalitet och innehåll därmed att försämrast.⁹⁵

⁸⁸ Regeringskansliet, 2009 s 24, Prop. 2006/07:89.

⁸⁹ Riksrevisionen, 2009 s 55.

⁹⁰ IAF, 2009 s 7.

⁹¹ IAF, 2009.

⁹² Riksrevisionen, 2010 s 56.

⁹³ Svenskt Näringsliv, 2010.

⁹⁴ Riksrevisionen, 2010.

⁹⁵ Riksrevisionen, 2009.

Regeringen har uttryckt en förväntan att kompletterande aktörernas nytänkande och kunskaper förväntas bidra bland annat till att fler deltagare i Jobb- och utvecklingsgaranti snabbt hittar ett arbete.⁹⁶ Utvärderingar som finns i dag av kompletterande aktörer i Sverige tyder dock tvärtom på att dessa i flera fall uppvisat sämre resultat än Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen har visat att arbetsförmedlingskontor som samarbetar med kompletterande aktörer har ett lägre utflöde av arbetssökande till arbete än vad arbetsförmedlingskontor utan samarbete med kompletterande aktörer har.⁹⁷

Också Riksrevisionen har undersökt övergångsfrekvensen hos kompletterande aktörer i en jämförelse mellan arbetsmarknadsområden hos Arbetsförmedlingen som använder, respektive inte använder kompletterande aktörer. Resultatet visar att arbetsmarknadsområden där kompletterande aktörer används har en lägre övergångsfrekvens till sysselsättning jämfört med arbetsmarknadsområden som inte använder kompletterande aktörer.⁹⁸

Riksrevisionen har dragit slutsatsen att Jobb- och utvecklingsgarantins insatser jobbsökaraktiviteter och coaching är effektiva förutsatt att insatserna ges i en begränsad omfattning och endast riktas till de grupper av arbetssökande som har störst behov vilket inte varit fallet i Jobb- och utvecklingsgarantin, varför det finns risker att kvaliteten i insatserna blivit låg. Även kraftigt ökade volymer av insatser under en lågkonjunktur har sannolikt bidragit till att insatsernas effekter på deltagarnas sysselsättningschanser begränsas eller till och med försämrats.⁹⁹ Också risken med bristande kvalitet i de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna i A-paketet har påpekats.¹⁰⁰

4.7.3 Allvarliga konsekvenser

Vid flera olika tidpunkter har regeringen påpekat att ändringarna i arbetslöshetsförsäkringen bland annat syftat till att ytterligare stärka drivkrafterna för en ansvarsfull löneutveckling som inte leder till arbetslöshet.¹⁰¹ En konkret effekt av ändringarna i arbetslöshetsförsäkringen har varit det stora medlemstappet i arbetslöshetskassorna som pågått sedan 2007 - se diagram 3 nedan.

---

⁹⁶ Regeringskansliet, 2009 s 29.

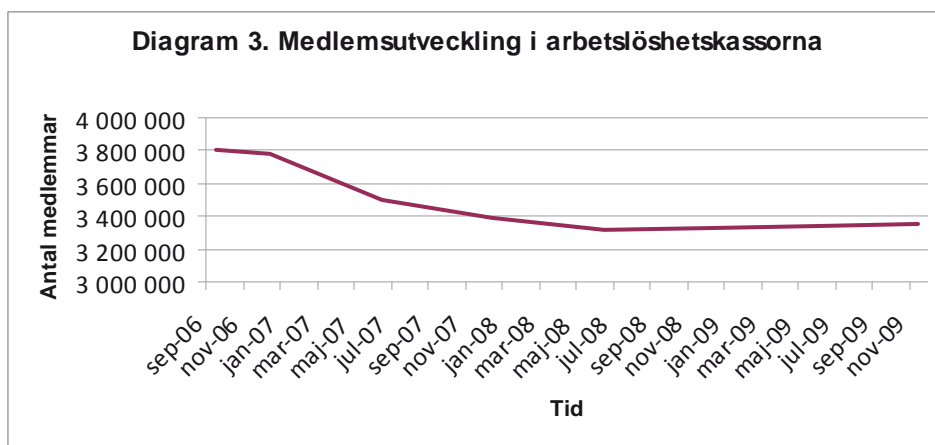
⁹⁷ Arbetsförmedlingen, 2009 s 55-58.

⁹⁸ Riksrevisionen, 2009 s 61.

⁹⁹ Riksrevisionen, 2009.

¹⁰⁰ Riksrevisionen, 2010.

¹⁰¹ Regeringskansliet, 2009 s 26.

Källa; Arbetslöshetskassornas samorganisation, SO

Samtidigt som medlemmarna i arbetslöshetskassorna minskat har arbetslösheten ökat vilket sammantaget givit att arbetslösheten inte kunnat påverkas så som regeringen önskat med reformerna i arbetslöshetsförsäkringen, dock har effekten blivit att många är både arbetslösa och oförsäkrade. Vid ett antal tillfällen, som i budgeten för 2009, har regeringen försökt understödja ett flöde tillbaka till arbetslöshetskassorna, vilket dock inte lyckats.

För att erhålla arbetslöshetsersättning krävs utöver medlemskap i en a-kassa bland annat den enskildes registrering och aktivitet hos Arbetsförmedlingen. Att många valt att gå ur arbetslöshetsförsäkringen innebär även en annan konsekvens utöver risken att stå utan försörjning vid arbetslöshet; minskad benägenhet att registrera sig hos Arbetsförmedlingen. Därmed uppstår också en kraftigt begränsad möjlighet att få del av de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som erbjuds av förmedlingen. Dessutom blir möjligheten att kräva deltagande i aktivitet begränsad, vilket påverkar flödet ur arbetslöshet negativt¹⁰².

4.7.4 Undanträngning

Flera studier har visat på betydande undanträngningseffekter av regeringens arbetsmarknadspolitik. Göteborgs Universitet har gjort en studie som visar på ett potentiellt problem med undanträngningseffekter av Nystartsjobben. Dels visade den studien att substitutionseffekten av Nystartsjobben är total, dvs. alla tillfrågade företag har angivit att de skulle tillsatt alla platser även om möjligheten till Nystartsjobb inte hade funnits. Samma studie visade att dödviktseffekten uppgick till 97 procent av Nystartsjobben, vilket innebär att 97 procent av arbetsgivarna tagit emot subventioner för anställningar som de skulle tillsatt ändå med samma person. Ramböll Managements uppföljning av Nystartsjobben¹⁰³ visade liknande resultat och IFAU¹⁰⁴ har skrivit att arbetsförmedlare själva anser att undanträngningen av reguljära arbeten vid Nystartsjobb är betydande.

4.7.5 Omfattande offentlig kritik

Regeringen har fått skarp kritik avseende den förda arbetsmarknadspolitiken på ett flertal punkter; Riksrevisionen har påpekat att det har funnits stora brister i regeringens beslutsunderlag inför förändringar av det arbetsmarknadspolitiska

¹⁰² Andersson, Löfgren, Lindblad, 2008.

¹⁰³ A2008/1840/AE i Regeringskansliet, 2009 s 33.

¹⁰⁴ Lundin & Liljeberg, 2008.

regelverket¹⁰⁵ att regeringen ytterst knapphändigt redovisat antaganden, modeller och metoder för framskrivningar i budgetpropositioner på det arbetsmarknadspolitiska området¹⁰⁶.

Riksrevisionen har också framfört kritik vad gäller regeringens vidtagna arbetsmarknadspolitiska åtgärder gentemot funktionshindrade¹⁰⁷, att regeringen inte aktivt styrt Arbetsförmedlingens arbete med arbetsgivarkontakter¹⁰⁸, att regeringens bedömning av Arbetsförmedlingens resultat och verksamhet i låg grad baseras på explicita specificeringar av de mål för området Arbetsmarknad som regeringen själv har formulerat, att regeringen inte varit tydlig med vilka bedömningsgrunder eller normer som ligger bakom bedömningen i budgetpropositionen av Arbetsförmedlingens verksamhet och resultat, att regleringsbrevet saknar tydlig struktur baserad på en distinktion mellan mål och medel eller mål och uppdrag.¹⁰⁹

Dessutom har Riksrevisionen hävdad att den kraftiga satsning på arbetspraktik som inleddes 2009 via det så kallade A-paketet inte hade stöd i vare sig tidigare nationell eller internationell empirisk forskning vad gäller förväntningar på sysselsättningseffekter och att den kraftiga volymökningen i A-paketet innebar en del risker; en risk för kvalitetsförsämringar på praktikplatserna, en risk för minskad individanpassning rörande lämpligast möjliga programinsats för den arbetsökande och därmed även en risk för försämring av arbetspraktikens sysselsättningseffekter.¹¹⁰

Också Jobb- och utvecklingsgarantin har utvärderats av Riksrevisionen som gjort den sammantagna bedömningen att regeringens styrning av jobb- och utvecklingsgarantin är bristfällig, uppföljningen är bristfällig, utvärderingar prioriteras inte och otydliga och sena direktiven om fas 3 medfört problem och svårigheter för Arbetsförmedlingens handläggning och anordnande av platser i fas 3.¹¹¹

4.7.6 Jämställdhetsproblem

När de olika utfallen av de olika programmen och insatserna studeras var och en för sig blir det sammantaget uppenbart att det finns en viss jämställdhetsproblematik vad gäller antal deltagare i de olika programmen och insatserna men också vad gäller utfallet av programmen och insatserna beroende på om det är kvinnor eller män som deltagit.

De tre största programmen sett till antalet deltagare under 2006¹¹² hade alla ett bättre utfall bland deltagande män jämfört med bland deltagande kvinnor. Med bättre utfall avses här att en större andel bland de deltagande männen hade arbete 180 dagar¹¹³ efter avslutad insats. Detta var även fallet på helårssiffrorna för 2007 och 2008. De tre största programmen och insatserna utifrån antalet deltagare 2007¹¹⁴ och 2008¹¹⁵ hade

¹⁰⁵ Riksrevisionen, 2007, Riksrevisionen, 2010.

¹⁰⁶ Riksrevisionen, 2008, Riksrevisionen, 2008.

¹⁰⁷ Riksrevisionen, 2007

¹⁰⁸ Riksrevisionen, 2010.

¹⁰⁹ Riksrevisionen, 2010.

¹¹⁰ Riksrevisionen, 2010.

¹¹¹ Riksrevisionen, 2009.

¹¹² Aktiviteter inom vägledning och platsförmedling, 61 304 deltagare
Förberedande eller orienterande utbildning, 57 315 deltagare
Arbetspraktik, 49 826 deltagare.
Rytkönen & Norén, 2007.

¹¹³ Kan vara arbete med stöd, arbete utan stöd, eller nystartsjobb sedan 2007.

¹¹⁴ Jobb- och utvecklingsgarantin, 36 915 deltagare

samtliga ett bättre utfall bland de män som deltagit jämfört med bland de kvinnor som deltagit. Det är dock oklart om denna skillnad beror på programmen i sig eller på olika förutsättningar för dem som deltar i programmen.

IFAU har visat att kvinnors situation på arbetsmarknaden i allmänhet i Europa förbättras av aktiv arbetsmarknadspolitik, och att dessa effekter är större för kvinnor än för män, framförallt i länder med relativt lågt kvinnligt arbetskraftsdeltagande¹¹⁶. En bidragande orsak till att samma skillnad i effekt inte fullt ut varit lika synlig i Sverige skulle utifrån det resonemanget kunna vara att kvinnor i Sverige har ett högt arbetskraftsdeltagande jämfört med många andra länder. Jämställdhetsproblematiken i arbetsmarknadspolitiken skulle behöva undersökas vidare, vilket också påpekas av Bergemann och van den Berg (2007).

Ett exempel på hur regeringen undvikit att seriöst arbeta med jämställdhetsfrågan inom arbetsmarknadspolitiken är exemplet med införandet och revideringen av Nystartsjobben. Nystartsjobb infördes i januari 2007 och reviderades i januari 2008 (stödet utvidgades till att gälla hela offentliga sektorn och deltidsarbetslösa) för att få en jämnare könsfördelning. Dessförinnan var könsfördelningen bland deltagarna knappt 32 procent kvinnor och drygt 68 procent män. Ett alternativ till ändringar i efterhand hade med fördel varit att innan denna och andra reformer bearbeta jämställdhetsfrågor integrerat med arbetsmarknadspolitiken.

4.7.7 Negativa konsekvenser för prioriterade grupper

Lägre sysselsättningsgrad, längre arbetslöshetstider och högre arbetslöshet för funktionshindrade

Utvecklingen av sysselsättningsgraden för funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga har under 2000-talet varit sämre än för övriga arbetskraften¹¹⁷. Situationen för funktionshindrade har försämrats ytterligare under den studerade perioden. Riksrevisionen har visat att långtidsarbetslösheten för gruppen utvecklats negativt, bland annat så har andelen långtidsarbetslösa funktionshindrade av samtliga långtidsarbetslösa ökat.¹¹⁸ Riksrevisionen har också påpekat att nuvarande regering inte tillvaratagit möjligheten till att öka effektiviteten i Samhall. Riksrevisionens uppfattning är att regeringen inte tillräckligt aktivt styrt varken Samhall eller det arbetsmarknadspolitiska stödet skyddat arbete hos Samhall.¹¹⁹

SCB och Arbetsförmedlingen¹²⁰ har visat att arbetslösheten i allmänhet ökat bland funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga, 2008 var arbetslösheten för funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga över nio procent, medan den för icke funktionshindrade samtidigt var under fem procent. Sysselsättningsgraden för gruppen

---

Arbetslivsinriktad rehabilitering, 29 774 deltagare
Aktiviteter inom vägledning/platsförmedling, 27 416 deltagare
Bissman & Norén, 2008.

¹¹⁵ Jobb- och utvecklingsgarantin, 59 585 deltagare
Jobbgarantin för ungdomar, 34 360 deltagare
Arbetslivsinriktad rehabilitering, 27 171 deltagare
Bissman & Norén, 2009.

¹¹⁶ Bergemann & Van den Berg, 2007.

¹¹⁷ Riksrevisionen, 2007.

¹¹⁸ Riksrevisionen, 2007.

¹¹⁹ Riksrevisionen, 2008.

¹²⁰ Arbetsförmedlingen & SCB, 2009.

har minskat sedan 2000 och vid senast tillgängliga helårsmätning för gruppen var den så låg som cirka 50 procent – jämfört med befolkningen totalt som samtidigt hade en sysselsättningsgrad på mer än 70 procent.

Genomgående präglas anställningar med stöd för personer med funktionsnedsättning av en ojämn könsfördelning på så sätt att män utgör en större andel av dem som emottar stödet – en andel som är större än den andel de utgör av gruppen funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga. Kvinnors andel av dem som övergår till annat arbete från Samhall i stort sett har varit konstant lägre än för män under senare år¹²¹. Det är även manlig majoritet vad gäller andelen som får Stöd till personligt biträde och Särskilt introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS).¹²² Arbetsmarknadspolitiken för funktionshindrade skulle således troligen vinna på att utförligare integrera jämställdhetsperspektivet.

Fortsatt problematisk situation för utrikes födda

Utsatta på arbetsmarknaden så som utrikes födda har under perioden haft en fortsatt problematisk situation.¹²³ Arbetslösheten bland utrikes födda är i allmänhet dubbelt så hög än vad den är i befolkningen. I gruppen utrikes födda är det framförallt lågutbildade och kvinnor som drabbas hårt av arbetslöshet.¹²⁴

Den stora satsningen för utrikes födda - Instegsjobben - har haft en begränsad volym sedan de infördes. Arbetsförmedlingen har menat att Instegsjobbets begränsade volym kan bero på att vissa kommuner haft svårt att leva upp till den flexibilitet som krävs av uppläggningsen av sfi för att kunna kombineras med ett yrke. Arbetsförmedlingen har också rapporterat att fler nyanlända arbetssökande män visar bättre resultat än kvinnor vad gäller deltagande i olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder.¹²⁵ Således förefaller det som att även arbetsmarknadspolitiken för utrikes födda skulle vinna på ett mer integrerat jämställdhetsperspektiv.

Ingen ljusning för unga på arbetsmarknaden

Arbetslösheten har ökat under senare år, 2009 ökade den i alla åldrar men störst var ökningen bland ungdomar 15-24 år.¹²⁶ Den relativa arbetslösheten bland unga, dvs. arbetslösheten bland 16-24 åringar som andel av arbetslösheten bland 25-64 åringar har också ökat sedan 2006. Dessutom är arbetslösheten bland unga i Sverige hög i jämförelse med många andra europeiska länder.¹²⁷ Det förefaller som att regeringens satsningar riktade mot unga, så som Jobbgaranti för ungdomar, inte fungerat dämpande för ungdomsarbetslösheten.

Kraftig ökning av långtidsarbetslösa

SCB¹²⁸ har visat att långtidsarbetslösheten, dvs. personer med sammanhängande arbetslöshetsperiod på 27 veckor eller mer, ökat markant under senare delen av

---

¹²¹ Riksrevisionen, 2008.

¹²² Regeringskansliet, 2009 s 35-36.

¹²³ SCB, 2009.

¹²⁴ SCB, 2010.

¹²⁵ Regeringskansliet, 2008 s 38.

¹²⁶ SCB, 2010.

¹²⁷ Carlén & Löfgren, 2009.

¹²⁸ SCB, 2010.

mandatperioden och uppgick till 115 000 personer under 2009. Detta innebär en ökning jämfört med 2008 på mer än 58 procent.

Granskningar av Jobb- och utvecklingsgarantin som ett ändamålsenligt program för att snabbt få långtidsarbetslösa i arbete med fokus på jobsökaraktiviteter har visat att det finns risk för rundgång och inlåsnig i garantin för deltagarna.¹²⁹

---

¹²⁹ Riksrevisionen, 2009.

Källor

Andersson, D., Lindblad, J., Löfgren, A-K. (2008). *Trygghet och effektivitet, en bättre arbetslöshetsförsäkring*. Stockholm: LO.

Andersson, D., Löfgren, A-K. (2004). *Arbetsmarknadspolitiken vid ett vägskäl*. Stockholm: LO.

Arbetsförmedlingen (2009). *Arbetsmarknadsutsikterna för år 2009 och 2010*. Stockholm: Arbetsförmedlingen.

Arbetsförmedlingen (2009). *Arbetsförmedlingens Årsredovisning 2008*. Stockholm: Arbetsförmedlingen.

Arbetsförmedlingen & SCB (2009). *Funktionsnedsattas situation på arbetsmarknaden – 4e kvartalet 2008*. Stockholm: Statistiska Centralbyrån.

Arbetsmarknadsdepartementet (2007). *Regleringsbrev för budgetåret 2008 avseende Arbetsförmedlingen och anslag inom utgiftsområde 13 Arbetsmarknad*.

Arbetsmarknadsdepartementet (2008). *Regleringsbrev för budgetåret 2009 avseende Arbetsförmedlingen och anslag inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv*.

Arbetsmarknadsdepartementet (2009). *Regleringsbrev för budgetåret 2010 avseende Arbetsförmedlingen*.

Arbetsmarknadsdepartementet (2008). *Uppdrag att upphandla kompletterande aktörer*. Regeringsbeslut 20081218. A2008/3628/A

Arbetsmarknadsdepartementet (2009). *Arbetsgivarna får ännu lägre kostnader för nystartsjobben*. Promemoria 20090122.

Bergemann, A., van den Berg, G. (2007). *Effekterna av en aktiv arbetsmarknadspolitik för kvinnor i Europa – en översikt*. Uppsala: IFAU.

Carlén, T., Löfgren, A-K. (2009). *Nitton diagram om ungas arbetslöshet*. Stockholm: LO.

Forslund, A., Johansson, P., Lindqvist, L. (2004). *Anställningsstöd – en väg från arbetslöshet till arbete?* Rapport 2004:17. Uppsala: IFAU.

IAF (2009). *Kompletterande aktörer*. 2009:5. Katrineholm: IAF.

IAF (2009). *Uppföljning av IAF:s rapport 2009:5 om kompletterande aktörer*. 2009:17. Katrineholm: IAF.

IFAU (2005). *Friårets arbetsmarknadseffekter utvärderade*. Pressmeddelande 2005-07-01. Uppsala: IFAU.

Jansson Dahlén, F., Fransson, K., Harkman, A., Härshammar, B., Liss, V., Nilsson, P., Sahin, G., Olli Segendorf, Å., Taslimi, M., Widerstedt, B. (2008). *Arbetsmarknadsrapport 2008:1*. Stockholm: Arbetsförmedlingen.

Konjunkturinstitutet (2009). *Konjunkturbarometern. Företag och hushåll. Januari 2009*. Stockholm: Konjunkturinstitutet.

LO (2010). *Ekonomiska utsikter – våren 2010*. Stockholm: Landsorganisationen i Sverige.

Lundin, D., Liljeberg, L. (2008). *Arbetsförmedlingens arbete med nystartsjobben. Rapport 2008:9*. Uppsala: IFAU.

Norén, I., Bissman, J. (2008). *Arbetsmarknadspolitiska program. Årsrapport 2007. Ure 2008:1*. Stockholm: Arbetsförmedlingen.

Norén, I., Bissman, J. (2009). *Arbetsmarknadspolitiska program. Årsrapport 2008. Ure 2009:1*. Stockholm: Arbetsförmedlingen.

Näringsdepartementet (2006). *Regleringsbrev för budgetåret 2007 avseende Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) och anslag inom utgiftsområde 13 Arbetsmarknad*. Stockholm: Näringsdepartementet.

OECD (2007). *Employment Outlook 2007*. Organization of Economic Cooperation and Development. Paris: OECD.

Rytkönen, S., Norén, I. (2007). *Arbetsmarknadspolitiska program. Årsrapport 2006. Ure 2007:1*. Stockholm: Arbetsförmedlingen.

Rantakeisu, U. (2009). *Klass, kön och platsanvisning. Om ungdomars och arbetsförmedlares möte på arbetsförmedlingen. Rapport 2009:3*. Uppsala: IFAU.

Regeringskansliet (2006). *Budgetpropositionen för 2007*. Stockholm: Regeringskansliet.

Regeringskansliet (2007). *Budgetpropositionen för 2008*. Stockholm: Regeringskansliet.

Regeringskansliet (2007). *Ytterligare reformer inom arbetsmarknadspolitiken, m.m. Proposition 2006/07:89*. Stockholm: Regeringskansliet.

Regeringskansliet (2008). *Budgetpropositionen för 2009*. Stockholm: Regeringskansliet.

Regeringskansliet (2008). *8,3 miljarder kronor för jobb och omställning*. Stockholm: Regeringskansliet.

Regeringskansliet (2009). *Budgetpropositionen för 2010*. Stockholm: Regeringskansliet.

Riksrevisionen (2007). *Utanförskap på arbetsmarknaden – Funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga. RiR 2007:24*. Stockholm: Riksrevisionen.

Riksrevisionen (2008). *Regeringens redovisning av arbetsmarknadspolitikens förväntade effekter. RiR 2008:4*. Stockholm: Riksrevisionen.

- Riksrevisionen (2008). *Stöd till start av näringsverksamhet – ett framgångsrikt program*. RiR 2008:24. Stockholm: Riksrevisionen.
- Riksrevisionen (2008). *Utanförskap och sysselsättningspolitik – regeringens redovisning*. RiR 2008:26. Stockholm: Riksrevisionen.
- Riksrevisionen (2008). *Skyddat arbete hos Samhall – mer rehabilitering för pengarna*. RiR 2008:28. Stockholm: Riksrevisionen.
- Riksrevisionen (2009). *Jobb- och utvecklingsgarantin – en garanti för jobb?* RiR 2009:22. Stockholm: Riksrevisionen.
- Riksrevisionen (2010). *Styrning inom arbetsmarknadspolitiken – mål, styrkort och modeller för resursfördelning*. RiR 2010:1. Stockholm: Riksrevisionen.
- Riksrevisionen (2010). *Arbetspraktik*. RiR 2010:5. Stockholm: Riksrevisionen.
- Riksrevisionen (2010). *Arbetsförmedlingens arbete med arbetsgivarkontakter*. RiR 2010:6. Stockholm: Riksrevisionen.
- Rönneklev, G. (2009). *Att kasta pengar i sjön? En undersökning av nystartsjobbets direkta undanträngningseffekter*. Förvaltningshögskolans rapporter. Rapport 108. Göteborg: Göteborgs Universitet.
- SCB (2008). *Arbetskraftsundersökningen (AKU) Årsmedeltal 2007: Tredubbelt rekord på arbetsmarknaden år 2007*. Pressmeddelande 2008-03-03. Stockholm: SCB.
- SCB (2009). *Arbetskraftsundersökningen (AKU) Årsmedeltal 2008: Fortsatt ökning av antalet sysselsatta under 2008*. Pressmeddelande 2009-02-26. Stockholm: SCB.
- SCB (2009). *Arbetskraftsundersökningen (AKU), april 2009: Antalet sysselsatta fortsätter att minska*. Pressmeddelande 2009-05-26. Stockholm: SCB.
- SCB (2009). *Utrikes föddas arbetsmarknadssituation 2008*. AM 11 SM 0905. Stockholm: SCB.
- SCB (2010). *Arbetskraftsundersökningen (AKU), Årsmedeltal 2009: Minskad sysselsättning under 2009*. Pressmeddelande 2010-03-04. Stockholm: SCB.
- SCB (2010). http://www.scb.se/Pages/Product_23262.aspx
- Sibbmark, K. (2008). *Arbetsmarknadspolitisk översikt 2007*. Rapport 2008:21. Uppsala: IFAU.
- ST (2009). *Arbetsförmedlingen och jobbkrisen. Om Sveriges viktigaste samhällsservice just nu*. Stockholm: ST.
- Svenskt Näringsliv (2010). *Att söka men inte finna – Svenskt Näringslivs rekryteringsenkät 2010 del 1*. Stockholm: Svenskt Näringsliv.

Westerlund, L. (2007). *En svår match – om vägval i förmedling av jobb och aktiva program*. Stockholm: LO.

Zetterberg, J. (2009). *Arbetsmarknadsrapport 2009:2*. Stockholm: Arbetsförmedlingen.

Bilaga - Befintliga arbetsmarknadspolitiska program under perioden 2006-2010

Innehållsförteckning

Befintliga arbetsmarknadspolitiska program under perioden 2006-2010.....	2
1. Förberedande insatser.....	3
1.1 Aktiviteter inom vägledning/platsförmedling.....	3
1.2 Förberedande eller orienterande utbildning.....	3
1.3 Fördjupad kartläggning och vägledning.....	4
1.4 Datortek/aktivitetscenter.....	4
2. Anställningsstöd.....	5
2.1 Allmänt anställningsstöd.....	5
2.2 Förstärkt anställningsstöd.....	5
2.3 Särskilt anställningsstöd.....	5
2.4 Anställningsstöd för långtidssjukskrivna.....	5
2.5 Plusjobb.....	6
2.6 Instegsjobb.....	6
3. Subventionerade anställningar.....	7
3.2 Nystartsjobb.....	7
3.3 Nyfriskjobb.....	8
4. Garantier.....	9
4.1 Aktivitetsgarantin.....	9
4.2 Jobb- och utvecklingsgarantin.....	9
4.3 Jobbgaranti för ungdomar.....	10
4.4 Ungdomsgarantin.....	11
5. Utbildande arbetsmarknadspolitiska insatser.....	12
5.1 Arbetsmarknadsutbildning.....	12
5.2 Arbetspraktik.....	12
5.3 Prova- på- plats.....	12
5.4 Yrkeskompetensbedömning.....	12
5.5 Praktiskt kompetensutveckling.....	13
5.6 Interpraktikplatser.....	13
5.7 Utbildningsvikariat.....	13
6. Insatser för funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga.....	14
6.1 Arbetslivsinriktad rehabilitering.....	14
6.2 Hjälpmedel på arbetsplatsen.....	14
6.3 Lönebidrag.....	14
6.4 Trygghetsanställning.....	15
6.5 Utvecklingsanställning.....	15
6.6 Offentligt skyddat arbete (OSA).....	15
6.7 Samhall.....	15
6.8 Särskilt introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS).....	16
6.9 Särskilt stöd för start av näringsverksamhet.....	16
6.10 Stöd till personligt biträde.....	16
7. Övriga insatser.....	18
7.1 Arbetslivsintroduktion.....	18
7.2 Lyft.....	18
7.3 Projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning.....	18
7.4 Start av näringsverksamhet.....	18
7.5 Arbetsplatsintroduktion.....	19
7.6 Kommunala ungdomsprogrammet.....	19
7.7 Friår.....	19
Källor till bilaga.....	20

Befintliga arbetsmarknadspolitiska program under perioden 2006-2010

Källan till denna bilaga är om inget annat anges Arbetsförmedlingens årsrapporter om de arbetsmarknadspolitiska programmen 2006, 2007, 2008, och IFAUs arbetsmarknadspolitiska översikt 2006, 2007, 2008.

I denna bilaga görs en övergripande bild över de arbetsmarknadspolitiska program och andra insatser som funnits sedan hösten 2006. En del av dessa, så som aktiviteter inom Vägledning och platsförmedling definieras endast i vissa sammanhang som arbetsmarknadspolitiska program, bland annat av Arbetsförmedlingen, medan andra beskriver detta som Arbetsförmedlingens kärnverksamhet. Här har aktiviteter som Vägledning och platsförmedling och Fördjupad kartläggning och vägledning placerats bland de arbetsmarknadspolitiska programmen liksom är fallet ibland annat Arbetsförmedlingens årsrapporter om de arbetsmarknadspolitiska programmen och i IFAUs arbetsmarknadspolitiska översikt av Sibbmark.

Förändringarna i de arbetsmarknadspolitiska programmen kan kort sammanfattas som följer. Under hösten 2006 upphörde flera arbetsmarknadspolitiska program så som Friår, Utbildningsvikariat, Plusjobb och Akademikerjobb. Under 2007 försvann ytterligare fler program såsom Allmänt och förstärkt anställningsstöd, Datortek, Interpraktik, Aktivitetsgaranti, Kommunala ungdomsprogram, och Ungdomsgaranti. Några program har också tillkommit under perioden såsom Jobb- och utvecklingsgaranti, Jobbgaranti för ungdomar, Instegsjobb, Nystartsjobb, Nyfriskjobb, Lyft och Arbetslivsintroduktion.

1. Förberedande insatser

De förberedande insatserna syftar till att underlätta den arbetssökandes val av arbete. Insatserna ska vara individuellt utformade och kan vara av vägledande, rehabiliterande eller orienterande karaktär och ska särskilt användas för den som behöver förbereda sig för ett annat arbetsmarknadspolitiskt program eller ett arbete.

1.1 Aktiviteter inom vägledning/platsförmedling

Aktiviteter inom vägledning och platsförmedling är en av flera förberedande insatser. Insatsen har funnits både före och efter 2006 och syftar till att underlätta för den arbetssökande i val av arbete eller utbildning. Först utformas en individuell behovsanpassad handlingsplan sedan deltar arbetssökande i olika vägledande och förmedlande aktiviteter utifrån det. Innebär exempelvis bland annat erbjudande av jobbsökaraktiviteter och yrkesvägledning inför val av arbetsmarknadsutbildning.

Det ekonomiska **stödet** till individen ges i form av aktivitetsstöd¹. **Målgrupp** är den som är eller riskerar att bli arbetslös, har fyllt 25 år (innan december 2007 den som fyllt 20 år), unga funktionshindrade under 25 år och målgruppen för Instegsjobb under 25 år.

1.2 Förberedande eller orienterande utbildning

Ingår i förberedande insatser och syftar till att stärka den enskildes möjligheter att få eller behålla ett arbete. Riktas till personer som behöver förbereda sig för ett annat arbetsmarknadspolitiskt program, till exempel arbetsmarknadsutbildning eller arbete. Under 2006 och 2007 kunde utbildningarna vara upphandlade av Länsarbetsnämnden eller bedrivs i det reguljära utbildningsväsendet. I dagsläget kan det reguljära utbildningsväsendet, Komvux eller folkhögskola endast utnyttjas av funktionsnedsatta eller av långtidsinskrivna invandrare. Förberedande eller orienterande utbildning finns i olika inriktningar;

- Allmänteori (kärnämnen och grundläggande datautbildningar)
- Yrkesorientering
- Yrkessvenska
- Starta eget
- Motivationshöjande kurser
- Nivåtest
- Kunskapsvalidering
- Svenska för invandrare. Får sedan juli 2008 användas som förberedande insats för nyanlända under den tid de deltar i kommunens introduktionsprogram med möjlighet att på deltid anvisas till förberedande eller orienterande utbildning. Möjliggör för invandrare att förbättra sina språkkunskaper med syfte att få ett arbete eller kvalificera sig till arbetsmarknadsutbildning.²

Målgrupp är den som är eller riskerar att bli arbetslös, fyllt 25 år (före december 2007 den som fyllt 20 år), unga funktionshindrade under 25 år, målgruppen för Instegsjobb under 25 år. Från juli 2008 kan en person som studerar inom ramen för Svenska för invandrare anvisas på deltid till detta arbetsmarknadspolitiska program. Det ekonomiska **stödet** till individen ges i form av aktivitetsstöd.³

---

¹ För aktivitetsstöd gäller i allmänhet; Försäkringskassan beräknar och betalar ut aktivitetsstödet. Aktivitetsstödet beräknas enligt tre nivåer av den dagsförtjänst som arbetslöshetskassan lämnar uppgift om till Försäkringskassan. Det som avgör vilken nivå som gäller är det sammanlagda antalet dagar som individen fått med aktivitetsstöd från den 1 januari 2007 och antalet dagar som individen fått med arbetslöshetsersättning fram tills programmet börjar, alltså även tid före den 1 januari 2007. Om individen är utförsäkrad från arbetslöshetsersättningen ges högst 65 procent av den fastställda dagsförtjänsten. I annat fall gäller följande nivåer:

- högst 80 procent av den fastställda dagsförtjänsten under de första 200 nivådagarna av arbetslöshetskassans ersättningsperiod, - högst 70 procent av den fastställda dagsförtjänsten från dag 201 till och med dag 300, - högst 65 procent av den fastställda dagsförtjänsten från dag 301 eller 451 och tillsvidare. För de som vid dag 300 har barn under 18 år sänks nivån till 65 procent först dag 451 (om personen i fråga inte är utförsäkrad från arbetslöshetsförsäkringen). Om personen endast uppfyller villkoren för grundbelopp från arbetslöshetsförsäkringen har personen i rätt till 320 kronor per dag vid heltid. Om en person inte uppfyller villkoren för arbetslöshetsersättning och går annat program än Jobbgaranti för ungdomar och i vissa fall Jobb- och utvecklingsgaranti och Arbetslivsintroduktion, på heltid ges 223 kronor per dag. För en utförsäkrad från sjukförsäkringen kan annan beräkningsgrund vara möjlig. För att bestämma ersättningsnivån snabbt kan aktivitetsstödet storlek schablonberäknas med utgångspunkt från din tidigare ersättning från Försäkringskassan. Aktivitetsstödet betalas för fem dagar i veckan och kan reduceras med andra inkomster som lämnas för samma tid, t.ex. lön, avgångsersättning och vissa pensioner. Om verksamheten inte pågår på heltid, ska aktivitetsstödet minskas i motsvarande utsträckning om det inte finns särskilda skäl mot det. Aktivitetsstödet är skattepliktigt och pensionsgrundande. En förutsättning för att stödet ska betalas ut är att blanketten Försäkrans - Aktivitetsstöd/utvecklingsersättning (FK 5057) varje månad lämnas till Försäkringskassan. (Arbetsförmedlingen, 2010).

² Arbetsförmedlingen, 2010.

³ Arbetsförmedlingen, 2010.

1.3 Fördjupad kartläggning och vägledning

Ingår i förberedande insatser och har funnits både före och efter 2006. Programmet innebär en tidsavgränsad utredningsinsats om längst 12 veckor och vänder sig till sökande som är oklara över sina egna förutsättningar, möjligheter och kraven på arbetsmarknaden och som bedöms ha särskilt behov av stöd. Innebär bland annat utredande och vägledande samtal. Sökande får sin individuella handlingsplan uppdaterad med mål och delmål som ska leda till arbete. I vissa fall kan arbetspraktik användas för att sökande ska få pröva på olika arbetssituationer. När behov finns ska förutsättningar för utbildning kartläggas och eventuellt studiestöd identifieras. Det ska också uppmärksammas om det finns behov av kompenserande insatser i form av anpassningar och hjälpmedel. Arbetspsykologisk utredning, arbetsförmågebedömning och arbetssocial utredning kan vara inslag i den samlade kartläggningen.

Ekonomiskt **stöd** till individen ges i form av aktivitetsstöd. **Målgrupp** är den som är eller riskerar att bli arbetslös, fyllt 25 år och unga funktionshindrade under 25 år samt de inom ramen för arbetslivsinriktad rehabilitering. Från och med juli 2008 får anvisning ske till denna insats även för sökande som deltar i utbildning inom ramen för Svenska för invandrare.

1.4 Datortek/aktivitetscenter

Ingick i förberedande insatser. Avskaffades i slutet av 2006 men fick fullföljas om beslut tagits innan. Syftet var att arbetslösa skulle få möjlighet att lära sig arbeta med informationshantering och datorer. Kommunen var huvudman i samarbete med Arbetsförmedlingen.

Det ekonomiska **stödet** till individen gavs i form av aktivitetsstöd. **Målgruppen** var den som var eller riskerade att bli arbetslös, den som fyllt 20 år, unga funktionshindrade under 20 år eller personer som uppbar inkomstrelaterad ersättning från arbetslöshetsförsäkringen under 20 år.

2. Anställningsstöd

Från och med oktober 1999 fick anställningsstöd beviljas som antingen allmänt eller förstärkt anställningsstöd. Augusti 2000 infördes även ett utökat förstärkt anställningsstöd och ett särskilt anställningsstöd. I januari 2006 infördes ytterligare anställningsstöd; plusjobb samt ett anställningsstöd för långtidssjukskrivna vilket avskaffats av nuvarande regering. Idén med anställningsstöd är att det lämnas till arbetsgivare i syfte att stimulera anställning av personer som har svårigheter att få ett reguljärt arbete och stimulera att arbetsgivarna tidigarelägger rekryteringar.

2.1 Allmänt anställningsstöd

Upphörde 31/12 2006 men de som börjat få allmänt anställningsstöd dessförinnan kunde fortsätta med stödet under den beslutade perioden ut.

Målgruppen var arbetslösa som varit inskrivna (antingen som arbetslös eller deltagande i program) vid Arbetsförmedlingen under minst 12 månader eller minst 6 månader för ungdomar mellan 20-24 år.

Stödet innebar i korthet att 50 procent av lönekostnaden, dock högst 350 kronor per dag ersattes arbetsgivaren. Stödet krediterades arbetsgivarens skattekonto.

2.2 Förstärkt anställningsstöd

Upphörde 31/12 2006 men de som börjat få stödet dessförinnan kunde fortsätta med stödet hela den beslutade perioden ut.

Målgruppen är arbetslösa som varit inskrivna (antingen som arbetslös eller deltagande i program) vid Arbetsförmedlingen i minst 24 månader, arbetshandikappad som lämnade en anställning inom Samhallkoncernen, arbetshandikappad som lämnade ett offentligt skyddat arbete. Eller den som deltagit i vuxenutbildning, eller varit sjuk, eller varit föräldraledig.

Det ekonomiska **stödet** gick till arbetsgivaren och innebär i korthet 18 månader med varierande nivåer. 75 procent av lönekostnaden de sex första månaderna, dock högst 525 kronor per dag. 25 procent av lönekostnaden de sista 12 månaderna, dock högst 175 kronor per dag. Stödet krediterades arbetsgivarens skattekonto.

2.3 Särskilt anställningsstöd

Har funnits både före och efter 2006. Tidigare var syftet med det särskilda anställningsstödet att stimulera arbetsgivare att anställa deltagare i Aktivitetsgaranti som trots omfattande insatser och lång tid i garantin inte fått arbete. Tidigare gavs särskilt anställningsstöd även i form av Plusjobb. Nu är syftet att stimulera arbetsgivare att anställa deltagare som genomfört minst fas ett i Jobb- och utvecklingsgaranti men inte fått arbete och är anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen. Nyanvisningar till särskilt anställningsstöd är reserverat för dem i Jobb- och utvecklingsgaranti som avslutat garantins första fas. Särskilt anställningsstöd kan efter årsskiftet 2006/2007 även ges i form av Instegsjobb. LAS, lagen om anställningsskydd, gäller inte för den som är anställd med särskilt anställningsstöd. Stöd får inte ges till arbetsgivare som sagt upp anställda på grund av arbetsbrist mindre än nio månader före anställningen med anställningsstöd. Anställningsstöd får lämnas till en arbetsgivare endast under förutsättning att arbetsgivaren intygar att lön och andra anställningsförmåner lämnas enligt kollektivavtal eller att de är likvärdiga med förmåner enligt kollektivavtal i branschen.⁴

Det ekonomiska **stödet** går till privata och offentliga arbetsgivare och lämnas max 12 månader för tillsvidare-, prov-, eller visstidsanställning, lämnas dock i 24 månader för den som fyllt 61. Innebar att arbetsgivaren får ett bidrag motsvarande 85 procent av lönekostnaden, högst 750 kronor per arbetsdag. **Målgruppen** är personer har en sammanhängande period av minst fas ett i Jobb- och utvecklingsgaranti bakom sig.⁵ För den i Jobb- och utvecklingsgaranti som fyllt 20 år och har en sammanhängande period av minst 18 månader i Jobb- och utvecklingsgaranti eller den som fyllt 57 år.

2.4 Anställningsstöd för långtidssjukskrivna

Upphörde i juli 2008. De som påbörjat anställningsstöd för långtidssjukskrivna kunde dock fortsätta med stödet den avtalade perioden ut. Stödet lämnades för anställning av **målgruppens** personer som var långtidssjukskrivna, dvs. haft en sjukperiod om minst två år, från en anställning de inte bedömdes kunna återgå till. Anställningsstödet lämnades med 75 procent **Stödet** var riktat till arbetsgivaren och innebar 75 procent av lönekostnaden, dock högst 525 kronor per arbetsdag under 6 månader.

⁴ Regeringskansliet, 2009 s 31, Arbetsförmedlingen, 2010.

⁵ Regeringskansliet, 2009 s 31, Arbetsförmedlingen, 2010.

2.5 Plusjobb

Upphörde i oktober 2006. De som påbörjat plusjobb dessförinnan kunde fortsätta med stödet perioden ut. Syftet med plusjobben var att stärka arbetslösas möjligheter att få ett stadigvarande arbete, att öka och/eller tidigarelägga en ökad servicenivå i den offentliga sektorn och att motverka risken för kommande arbetskraftsbrist. Avsikten var att deltagarna skulle övergå till en osubventionerad anställning efter avslutad period med plusjobb.

Målgruppen var inskriven vid Arbetsförmedlingen i minst två år som var arbetslösa eller deltagande i program (exklusive subventionerade anställningar) inklusive de med avbrott i inskrivningstiden på upp till sex månader. För personer över 60 år gällde stödet till 65 års ålder.⁶

Stödet gavs till arbetsgivare under maximalt 24 månader. Innebar en lönesubvention för lön inklusive lönebikostnad i form av skattekreditering motsvarande högst 1000 kronor/arbetsdag. Stödet innebar en subvention av lönekostnaderna på maximalt 21 000 kronor/månad, vilket innebar en full subvention upp till en lön på 15 000 kronor per månad. Därtill gavs ett stöd för anpassning till arbetsgivaren på 2 200 kronor per månad samt extra stöd på 3 300 kronor per månad om deltagaren kom från Aktivitetsgarantin.⁷

2.6 Instegsjobb

Instegsjobben har funnits sedan juli 2007 och är en särskild form av anställningsstöd⁸. I ursprungsläget subventionerades 50 procent av lönekostnaden hos offentliga arbetsgivare – vilket i juni 2008 utökades till 75 procent som hela tiden varit fallet för privata arbetsgivare. Första varianten av instegsjobben gavs till dem som fått uppehållstillstånd de senaste 18 månaderna – vilket i juni 2008 utökades till 36 månader. I juni 2008 togs också kravet bort på att arbetsgivaren innan anvisning skall redovisa en plan till Arbetsförmedlingen för hur handledningen ska bedrivas. Arbetsgivaren ska intyga att lön och andra anställningsförmåner lämnas enligt kollektivavtal eller att de är likvärdiga med förmåner enligt kollektivavtal i branschen. LAS, Lagen om anställningsskydd, gäller inte för den som är anställd med särskilt anställningsstöd i form av instegsjobb.⁹

Innebar en subventionerad anställning för **målgruppen** asylsökande som fått uppehållstillstånd, kvotflyktingar och dessa gruppers anhöriga under de första 36 månaderna efter beviljat uppehållstillstånd, för den som har fyllt 20 år och är anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen. 75 procent av lönekostnaden subventioneras.¹⁰

Stödet lämnas i form av bidrag till privata och offentliga arbetsgivare och innebär att 75 procent av lönekostnaden subventioneras - dock max 750 kronor per dag i högst 24 månader (ursprungsläget fram till juni 2008 18 månader). Stödet beviljas för sex månader i taget. Gäller det en anställning på mer än halvtid kan stödet bara ges för en sexmånadersperiod. Stödet kan ges för både tillsvidare-, prov-, och visstidsarbetande, på heltid eller deltid och är kopplat till studier i svenska för invandrare som ska gå att kombinera med anställningen.¹¹

---

⁶ Regeringskansliet, 2006.

⁷ Regeringskansliet, 2006.

⁸ Regeringskansliet, 2007.

⁹ Regeringskansliet, 2008 s 37, Arbetsförmedlingen, 2010.

¹⁰ Arbetsförmedlingen, 2010.

¹¹ Arbetsförmedlingen, 2010.

3. Subventionerade anställningar

3.2 Nystartsjobb

Nystartsjobb infördes i januari 2007 och reviderades i januari 2008 (stödet utvidgades då till att gälla hela offentliga sektorn och deltidarbetslösa) och januari 2009 (kravet på kollektivavtalsenliga villkor togs bort samt borttagande av regeln att kvalificeringen till ett Nystartsjobb försvinner om personen i fråga tar ett arbete med varaktighet i mer än en månad¹²), februari 2009 och mars 2009¹³. Insatsen riktar sig till dem som stått utanför arbetsmarknaden under längre tid, dvs. mer än ett år, och till nyanlända invandrare via en subvention riktad till arbetsgivaren. Syftet med Nystartsjobb är att stimulera till anställning av personer som har svårigheter att få ett reguljärt arbete. Uppfylls kriterierna för nystartsjobb har var och en rätt till delta, nystartsjobben har sedermera av regeringsföreträdare beskrivits som en rättighet snarare än en arbetsmarknadspolitisk satsning¹⁴, medan andra klassat det som en arbetsmarknadspolitisk satsning¹⁵.

Ersättningen för Nystartsjobb omfattar alla sorters anställning, tillsvidare-, prov- eller visstidsanställning. Nystartsjobben får kombineras med andra efterfrågestimulanser, exempelvis de som finns för anställning av unga¹⁶. Nystartsjobbet behöver inte vara förmedlat via Arbetsförmedlingen men nyrekrytering till Nystartsjobb godkänns av Arbetsförmedlingen.

Målgrupper är personer som fyllt 20 år; minst ett år heltidsarbetslös (eller deltagit i arbetsmarknadspolitiskt program) och erhållit ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen, minst ett års heltidsanställd i skyddat arbete vid Samhall, minst ett år heltidssjukskriven, minst ett år på heltid omfattas av en kombination av det som nämnts ovan. Nystartsjobb omfattar från juli 2008 även den som dömts till fängelse och beviljats vistelse utanför anstalt eller är villkorligt frigiven.

Person mellan 20 och 24 år fram till och med februari 2009. Från och med mars 2009 person mellan 20 och 26 år¹⁷, med sex månaders heltidsomfattning av sådana förhållanden som nämnts ovan eller en kombination av sådana förhållanden, asylsökande som inom de tre senaste åren beviljats uppehållstillstånd, kvotflyktingar samt dessa gruppers anhöriga eller den som är inskriven i jobb- och utvecklingsgarantin. Ungdomar kan få Nystartsjobb under längst ett år¹⁸.

Från och med 1 januari 2008 kan också deltidarbete som sedan minst två år varit arbetslös på deltid inklusive timanställda och är erbjuden en anställning motsvarande heltid eller en anställning som motsvarar den enskildes arbetsutbud och som lämnat en ansökan som inkommit senast 31 december 2008 beviljas Nystartsjobb. Nedsättningen av arbetsgivaravgiften bör vara 50 procent av den i vanliga Nystartsjobb¹⁹.

Från och med 1 januari 2009 fördubblades Nystartsjobbets kompensation av lönekostnaden vid anställning av personer som fyllt 26 år. 1 februari 2009 ändrade regeringen kvalificeringstiden som gäller för rätt till Nystartsjobb som innebär att personer kan ha ett avbrott på upp till tre månader under kvalificeringstiden – för att personer ska kunna ta ett kortare arbete utan att kvalificeringstiden bryts.²⁰

Stödet ges i form av en subvention till privata näringslivet eller till offentliga arbetsgivare.

För den som vid årets start fyllt 26 år, lämnas ett stöd som motsvarar två gånger den arbetsgivaravgift du betalar för den anställde. 2010 är stödet 62,84 procent. För den som vid årets start fyllt 20 år, men inte 26 år, lämnas ett stöd som motsvarar en oreducerad arbetsgivaravgift. 2010 är det stödet 31,42 procent. För den som vid årets start fyllt 20 år, men inte 26 år, och som kvalificerat sig för nystartsjobb genom heltidssjukskrivning, lämnas ett stöd som motsvarar en oreducerad arbetsgivaravgift plus arbetsgivaravgiften för ungdomar. 2010 är det stödet 46,91 procent.²¹ Det ekonomiska stödet till arbetsgivare i form av Nystartsjobb fick ursprungligen endast lämnas under förutsättning att arbetsgivaren intygade att lön och andra anställningsformer lämnas enligt kollektivavtal eller att de är likvärdiga med förmåner enligt kollektivavtal i branschen. Detta gällde fram till januari 2009 då detta villkor togs bort. Arbetsgivaren får dock inte beviljas stöd om arbetsgivaren har näringsförbud, skatteskulder eller inte obetydlig betalningsanmärkning. Arbetsgivaren får full ersättning för arbetsgivaravgiften

¹² Regeringskansliet, 2008 s 19.

¹³ Regeringskansliet, 2009 s 32.

¹⁴ Regeringskansliet, 2006 s 68, Borg & Littorin, 2009. Se även Sven Otto Littorin i Kommunalarbetaren på Internet 20090615.

¹⁵ Calmfors et al, 2009, Sibbmark, 2008, Norén & Bissman, 2008

¹⁶ Regeringskansliet, 2007 s 61, Regeringskansliet, 2008 s 34.

¹⁷ Regeringskansliet, 2009 s 32.

¹⁸ Regeringskansliet, 2007 s 61, Regeringskansliet, 2009 s 32.

¹⁹ Regeringskansliet, 2007, s 73, Regeringskansliet, 2009 s 32.

²⁰ Regeringskansliet, 2009 s 32.

²¹ Före 2008 gällde det endast offentliga arbetsgivare som bedriver affärsverksamhet. Arbetsförmedlingen, 2010.

(krediteras arbetsgivarens skattekonto) inklusive ålderspensionsavgiften²² och den allmänna löneavgiften för den anställde som arbetsgivaren ska betala enligt socialavgiftslagen. För deltidsarbetande lämnas endast hälften av ovanstående belopp.

Stöd lämnas under lika lång tid som motsvarar den utdömda strafftiden för den som dömts till fängelse men minst ett och längst fem år. Tidsperioden är lika lång tid som den som anställts har varit frånvarande från arbetslivet, haft skyddat arbete, deltagit i arbetsmarknadspolitiska program alternativt fått sin försörjning från sjukpenning eller sjuk- och aktivitetsersättning men max fem år. För den som fyllt 20 men inte 26 år lämnas stödet under max ett år om inte personen varit heltidssjukskriven sedan minst ett år. För den som fyllt 26 år men inte 55 år kan stöd ges för upp till fem år. För de som fyllt 55 år lämnas stöd under dubbelt så lång tid som personen varit frånvarande från arbetslivet eller haft skyddat arbete men längst tio år eller tills personen fyller 65 år. För invandrare som fyllt 20 år lämnas stöd under tre år från tidpunkten för beslut om uppehållstillstånd men längst till personen fyller 65 år. För den som är inskriven i Jobb- och utvecklingsgaranti lämnas stöd under längst ett år. Nedsättningen i arbetsgivaravgift för deltidsarbetslösa ges under högst 12 månader.

3.3 Nyfriskjobb

Initierades i och med budgeten för 2008 och är en form av utvidgat Nystartsjobb som också kallats särskilt Nystartsjobb. **Stödet** innebär att arbetsgivaren får full ersättning för arbetsgivaravgiften (krediteras arbetsgivarens skattekonto) plus ett belopp som motsvarar de arbetsgivaravgifter som arbetsgivaren faktiskt betalar in, vilket 2010 är 46,91 procent av lönen. För deltidsarbetande lämnas inom Nystartsjobb endast hälften av ovanstående belopp, men utbyggnaden till Nyfriskjobb innebar att de dubbla arbetsgivaravgifterna ersattes för **målgruppen**; dem mellan 20-26 år som sedan minst sex månader tillbaka fått sjukpenning/rehabiliteringspenning/sjuk- eller aktivitetsersättning. Stödet kan ges för tillsvidareanställningar, provanställningar och visstidsanställningar. Stödet beviljas för ett år i taget och som längst upp till fem år.²³

---

²² Regeringskansliet, 2006.

²³ Regeringskansliet, 2007 s 62, Regeringskansliet, 1009 s 32, Arbetsförmedlingen, 2010.

4. Garantier

4.1 Aktivitetsgarantin

Aktivitetsgarantin har beskrivits som ett arbetsmarknadspolitiskt paraplyprogram. Programmet inrättades augusti 2000 och avvecklades i juli 2007 då den ersattes av jobb- och utvecklingsgarantin som omfattar *alla* som varit arbetslösa i 300 dagar eller 450 dagar för föräldrar med barn under 18 år. Inom ramen för aktivitetsgarantin anordnades heltidsaktiviteter utifrån alla program och tjänster som Arbetsförmedlingen förfogade över.

Aktivitetsgarantin riktade sig till dem som var eller riskerade att bli långtidsinskrivna. Aktivitetsgarantin hade ingen bortre gräns. Den som anvisats till garantin kunde vara i den tills personen;

- nytt villkor uppfyllts i arbetslöshetsförsäkringen,
- påbörjat reguljära studier,
- påbörjat en anställning med särskilt anställningsstöd i form av plusjobb (fr. o m. januari 2006 t o m december 2006),
- själv valt att lämna aktivitetsgarantin.

Aktivitetsgarantin var ett paraplyprogram med individuellt anpassat stöd som innebar vägledning, platsförmedling och individuellt behovsanpassad planering med handlingsplan som styrinstrument. Skillnaden mot att delta i enstaka arbetsmarknadspolitiska program eller insatser var att alla tillgängliga program och insatser samlades under ett tak där den individuella handlingsplanen gick som en röd tråd genom alla aktiviteter. Enligt proposition 1999/2000:98; ”Syftet är att ge arbetslösa som är eller löper risk att bli långtidsinskrivna bättre förutsättningar att få arbete, hävda arbetslinjen och bryta rundgången mellan åtgärder och öppen arbetslöshet.”

En viktig del av aktivitetsgarantin var att den skedde i nära samverkan mellan stat, kommuner, företag, arbetsmarknadens parter med flera. Till samverkansparter som ordnade verksamhet kunde ersättning utbetalas med högst 150 kronor per dag. Det ekonomiska **stödet** till individen innebär i korthet aktivitetsstöd eller lön från anställning med anställningsstöd, lönebidrag eller offentligt skyddat arbete.

Målgruppen var den som var eller riskerade att bli långtidsinskriven (dvs. öppet arbetslös eller i program i minst 24 månader), har fyllt 20 år, unga funktionshindrade under 20 år och berättigade till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen under 20 år.

4.2 Jobb- och utvecklingsgarantin

Inrättades i juli 2007 och ersatte då Aktivitetsgaranti. Riktat sig till dem som stått utanför arbetsmarknaden under lång tid och innehåller individuellt utformade åtgärder uppdelat i tre faser. Fas 1 är från dag 1-150 och innebär i huvudsak kartläggning, jobbsökaraktiviteter, coaching samt vid behov förberedande insatser. Fas 2 är från dag 151 – 450 och består framförallt av arbetspraktik, Lyft, arbetsträning eller förstärkt arbetsträning. Fas 3 går från dag 451 och framåt. Den innefattar så kallad varaktig samhällsnyttig sysselsättning. I tredje fasen sysselsätts deltagaren hos privata arbetsgivare, offentliga arbetsgivare, sociala företag eller ideella organisationer i en omfattning som täcker den enskildes arbetsutbud, som annars inte skulle utföras och som kan ses som kvalitetshöjande²⁴. De första deltagarna kom till fas 3 under april månad 2009.

Den som anvisats till jobb- och utvecklingsgarantin kan ta del av den tills han eller hon

- Påbörjar en anställning med eller utan statligt stöd som pågår i mer än 30 dagar.
- Påbörjat en utbildning som inte berättigar till aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning som pågår i mer än 30 dagar.
- Påbörjar föräldraledighet eller sjukskrivning som pågår i mer än 30 dagar.
- Själv väljer att lämna jobb- och utvecklingsgarantin.

Blir personen i fråga arbetslös igen och inte jobbat upp ett nytt arbetsvillkor för arbetslöshetsförsäkringen, eller om utbildningen, föräldraledigheten eller sjukskrivningen pågått kortare tid än ett år, finns en rätt att komma tillbaka till Jobb- och utvecklingsgarantin.²⁵

En sysselsättningsperiod i garantin ska pågå en längre tid, dock högst två år. I samband med beslut om en ny sysselsättningsperiod fastställs deltagarens arbetsutbud på nytt. Efter tredje fasen övertar kommunerna ånyo ansvaret för försörjning av personer som innan garantin inte var berättigade till arbetslöshetsersättning.²⁶ Även under fas tre ska deltagaren ha kontakt med arbetsförmedlare eftersom insatserna syftar till övergång till arbete.

²⁴ Regeringskansliet, 2008 s 17, Arbetsförmedlingen, 2010.

²⁵ Arbetsförmedlingen, 2010.

²⁶ Regeringskansliet, 2008 s 17, 2009 s 30.

Till samverkansparter som anordnar verksamhet inom jobb- och utvecklingsgarantin ersättes merkostnader om 150 kronor per anvisningsdag under arbetsträning och 300 kronor per närvarodag under förstärkt arbetsträning - med möjlighet till ytterligare 200 kronor per dag under förstärkt arbetsträning. Anordnaren kan vara offentliga eller privata arbetsgivare, sociala företag eller ideella organisationer²⁷. Det ekonomiska stödet till merkostnader i samband med särskilt anställningsstöd för den som deltar i Jobb- och utvecklingsgaranti, föreslogs tas bort från och med den 1 januari 2009²⁸.

Stödet som ges till individen under de tre faserna ges i form av aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning (om de kommer direkt från Jobbgaranti för ungdomar och ej är fyllda 25 år). Om personen i fråga haft arbetslöshetsersättning ska stödet motsvara 65 procent av den tidigare dagsförtjänsten, dock högst 680 kronor per dag. För den utan rätt till arbetslöshetsersättning utbetalas det lägsta stödet på 223 kronor per dag. Den som inte vill delta förlorar rätten till ersättning²⁹. Stödet till arbetsgivaren sker i form av särskilt anställningsstöd, via lönebidragsanställning, Nystartsjobb och/eller merkostnadsersättning för den som anordnar arbetsträning (150 kronor per dag i maximalt sex månader) eller förstärkt arbetsträning (300 kronor per dag i under maximalt 12 månader). Arbetsgivare som är anordnare av fas 3 får 225 kronor per person och dag.³⁰

Målgruppen är de som har förbrukat 300 dagar i en ersättningsperiod från arbetslöshetsförsäkringen och inte kvalificerat sig för en ny period med ersättning från arbetslöshetsförsäkringen, ensamstående med barn under 18 år i hemmet som förbrukat 75 ersättningsdagar från arbetslöshetsförsäkringen under deltidsarbete.³¹ Förälder till barn under 18 år kan under ersättningsdagarna 301-450 i en ersättningsperiod välja att delta i garantin under ersättningsperioden.³²

Till målgruppen hör också de som inte fått ersättning från arbetslöshetsförsäkringen men under 18 månader varit arbetslös och anmäld hos Arbetsförmedlingen eller deltagit i arbetsmarknadspolitiska program eller deltagit i Jobbgaranti för ungdomar i 15 månader (om anvisning sker direkt efter deltagande i Jobbgaranti) och de som dömts till fängelse, vistas utanför anstalt och är anmäld som arbetslös och arbetssökande hos Arbetsförmedlingen (från juli 2008). Även de som deltagit i Arbetslivsintroduktion och fyllt 25 år ingår i målgruppen. De personer som hade programanvisningar kom in i Jobb- och utvecklingsgarantin då dessa tidigare anvisningar löpte ut³³.

4.3 Jobbgaranti för ungdomar

Ingår i det som kallas ungdomsinsatser. Ersätter sedan december 2007 Ungdomsgaranti och Kommunala ungdomsprogrammet. Syftet är att erbjuda ungdomar arbetsmarknadspolitiska insatser på ett tidigt stadium för att de så snabbt som möjligt ska få arbete eller gå till en utbildning i det reguljära utbildningssystemet som inte berättigar till aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning. Aktiviteterna omfattar i normalfallet under tre månader; fördjupad kartläggning, studie- och yrkesvägledning, jobbsökaraktiviteter och coaching. Därefter kan matchningsinsatserna förstärkas med insatser som kan vara arbetspraktik och/eller kortare utbildning. Lyft, stöd till näringsverksamhet eller Arbetslivsinriktad rehabilitering.³⁴ Jobbsökaraktiviteter ska under arbetspraktik och utbildning motsvara minst fyra timmar per vecka och regelbundet redovisas till och följas upp av coachen/Arbetsförmedlingen.³⁵

Under 2010 kan den som omfattas av Jobbgaranti för ungdomar och har ofullständiga betyg studera på en folkhögskola på en utbildning som genomförs av folkhögskolan tillsammans med Arbetsförmedlingen. Utbildningen är förberedande och kurserna är orienterande, där gamla kurser repeteras och motivationen höjs. Du studerar på heltid i upp till tre månader. All utbildning sker på folkhögskolan och kan inte bedrivas på distans eller som internatkurser.³⁶

Arbetspraktiken inom ramen för jobbgarantin får pågå under längst tre månader och vara på en arbetsplats som anordnas av den som Arbetsförmedlingen träffat överenskommelse med. Under praktiken ska ungdomen ha utrymme för jobbsökaraktiviteter motsvarande minst fyra timmar per vecka. Ingen ersättning utgår till arbetsgivaren under praktiktiden. Utbildningen avser kortare yrkesinriktad utbildning och syftar till att underlätta

²⁷ Regeringskansliet, 2008 s 17.

²⁸ Regeringskansliet, 2008 s 20.

²⁹ Regeringskansliet, 2006 s 75.

³⁰ Arbetsförmedlingen, 2010.

³¹ Regeringskansliet, 2007 s 62.

³² Regeringskansliet, 2008 s 31.

³³ Regeringskansliet, 2007 s 62, Arbetsförmedlingen, 2010.

³⁴ Arbetsförmedlingens faktablad "Jobbgaranti för ungdomar" med information till arbetssökande, oktober 2008, Förordning (2007:813) om jobbgaranti för ungdomar, Regeringskansliet, 2007 s 62, Regeringskansliet, 2009 s 31, Arbetsförmedlingen, 2010.

³⁵ Regeringskansliet, 2008 s 33, Regeringskansliet, 2009 s 31, Arbetsförmedlingen, 2010.

³⁶ Arbetsförmedlingen, 2010.

för den enskilde att få ett arbete. Den kan också vara kortare teoretisk utbildning för att underlätta för den enskilde att påbörja eller återgå till utbildning i det reguljära utbildningsväsendet. Jobbgarantin för unga är den huvudsakliga arbetsmarknadspolitiska programmet som unga blir anvisade till sedan införandet av begränsningen att en anvisning till program endast får göras för personer som är minst 25 år.³⁷

I och med budgeten för 2010 lanserades en möjlighet att låta deltagare i Jobbgaranti för ungdomar som fyllt 20 att delta i garantin på deltid för att ha möjlighet att studera inom den kommunala vuxenutbildningen eller sfi – vilket gör att deltagarna då också får aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning på deltid. Deltidsanvisning kan också göras på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller föräldraledighet.³⁸ Anvisning kan också ske för den som arbetar mindre än sitt arbetsutbud med exempelvis tim- eller deltidsarbete under förutsättning att personen i fråga är berättigad till arbetslöshetsersättning.

De som lämnar garantin gör så om den påbörjar anställning, reguljär utbildning, föräldraledighet eller heltidssjukskrivning i mer än en månad. Personen har då rätt att återgå till garantin om inte nytt villkor till arbetslöshetsförsäkringen är uppfyllt, om utbildningen, föräldraledigheten eller sjukskrivningen pågått i högst ett år. Personen i fråga återinträder då på samma ersättningsdag som den lämnade den.

Det ekonomiska **stödet** utgörs av aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning.³⁹ Utvecklingsersättningen är ett belopp för de under 20 år som saknar slutbetyg från gymnasieskolan eller motsvarande, och ett belopp för de under 25 år. För de under 25 år som saknar slutbetyg från gymnasieskolan utbetalas utvecklingsersättning på 1050 kronor eller 2528 kronor per månad beroende på ålder och utbildningsbakgrund⁴⁰. De som är under 18 år försörjs av föräldrarna.

Målgrupp är unga som fyllt 16 år men inte 25 år och som varit arbetslös i en period om tre sammanhängande månader och varit anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen, arbetar mindre än sitt arbetsutbud och är berättigad till arbetslöshetsersättning, är berättigade till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen och/eller dömts till fängelse och beviljad vistelse utanför anstalt eller villkorligt frigiven (från och med juli 2008). Anvisning kan också ske för den som tidigare deltagit i Arbetslivsintroduktion.⁴¹

4.4 Ungdomsgarantin

Ingick i det som kallats ungdomsinsatser. Ungdomsgarantin lades ner i slutet av 2007 i samband med att jobbgarantin för unga infördes. Ungdomar som redan tidigare anvisats fortsätter dock sin period i insatsen. Ungdomsgarantin skulle bygga på en individuell handlingsplan och innehålla olika typer av kompetensutveckling. Den inleddes med vägledning och jobsökaraktiviteter i Arbetsförmedlingens regi. Insatsen måste innehålla tydliga inslag av inläring och träning på arbetsplatsen, och efter det skulle ett intyg med en beskrivning av genomgångna utbildnings- och arbetsmoment lämnas. Stor vikt lades vid att insatserna anpassas efter lokala förutsättningar och bedrevs i nära samverkan med respektive Ortsnäringsliv.

Kommunens skyldighet inträdde om något arbete, reguljär utbildning eller något lämpligt arbetsmarknadspolitiskt program inte kunnat erbjudas inom 90 dagar från det att personen anmälde sig som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen. Insatsen skulle erbjudas inom tio dagar från det att kommunens skyldighet inträtt och pågick i högst tolv månader. **Målgruppen** var arbetslösa ungdomar fr.o.m. den dag de fyllde 20 år tills de fyllde 25 år.

Stödet till individen gavs i form av aktivitetsstöd, utvecklingsersättning⁴² eller försörjningsstöd. Staten ersatte kommunen med 150 kronor per dag och deltagare för kostnader i samband med aktiveringsprogram.

³⁷ Förordning 2007:1031, 2008:1434, 2000:634, Arbetsförmedlingen, 2010.

³⁸ Regeringskansliet, 2009 s 49, Arbetsförmedlingen, 2010.

³⁹ Följande nivåer på aktivitetsstödet gäller för deltagare i Jobbgaranti för ungdomar: - högst 80 procent av den fastställda dagsförtjänsten under de första 100 nivådagarna av arbetslöshetskassans ersättningsperiod, - högst 70 procent av den fastställda dagsförtjänsten från dag 101 till och med dag 200, - högst 65 procent av den fastställda dagsförtjänsten från dag 201. För förälder till barn under 18 år som deltar i jobbgaranti för ungdomar gäller följande nivåer: - högst 80 procent från och med dag 1 till och med 200, - högst 70 procent från och med dag 201 till och med 300, - högst 65 procent från och med dag 301 (Arbetsförmedlingen, 2007, Regeringskansliet, 2008 s 33, Arbetsförmedlingen, 2010).

⁴⁰ Regeringskansliet, 2007 s 79, Regeringskansliet, 2008 s 33.

⁴¹ Förordning 2007:813, Arbetsförmedlingen, 2010.

⁴² 3280 kronor skattefritt enligt Arbetsförmedlingen, 2005.

5. Utbildande arbetsmarknadspolitiska insatser

5.1 Arbetsmarknadsutbildning

Ett utbudspåverkande program i form av yrkesinriktad utbildning i nivå med gymnasiala eller eftergymnasiala utbildningar och i vissa fall högskola. För att kunna delta i arbetsmarknadsutbildning krävs normalt att den arbetssökande redan har grundutbildning eller erfarenhet från ett yrke. Fr. o m. januari 2007 ska all arbetsmarknadsutbildning ges i form av Arbetsförmedlingens yrkesinriktade upphandlade kurser av olika utbildningsanordnare, till exempel utbildningsföretag, högskolan eller kommunal uppdragsverksamhet (Arbetsförmedlingen, 2008). Målet med arbetsmarknadsutbildning är att underlätta för den enskilde att få ett arbete, underlätta för arbetsgivarna att få arbetskraft med efterfrågad kompetens och motverka brist på arbetskraft. Det ekonomiska **stödet** till individen ges i form av aktivitetsstöd.

Målgrupp är den som är eller riskerar att bli arbetslös, från och med 25 års ålder (från och med 3 december 2007), unga funktionshindrade under 25 år, målgruppen för Instegsjobb under 25 år och arbetssökande med grundutbildning i eller erfarenhet från ett yrke.⁴³

5.2 Arbetspraktik

Det finns fyra olika sorters praktik som förmedlas via Arbetsförmedlingen, Arbetspraktik, Prova-på-plats, Yrkeskompetensbedömning, eller Praktisk kompetensutveckling. Syftet är att stärka den enskildes möjligheter att få ett arbete. Praktiken ska normalt ske på heltid och pågå i högst sex månader under vilka Arbetsförmedlingen kan kalla till uppföljningssamtal, jobbsökaraktiviteter eller vägledning.⁴⁴ Syftet har också beskrivits som att praktik ska fungera både utbuds- och efterfrågestimulerande. Dels genom att ge deltagaren yrkespraktik och arbetslivserfarenhet för att öka möjligheterna att få arbete och dels genom att fungera efterfrågestimulerande utifall praktikanten erbjuds anställning – då har ett arbetskraftsbehov skapats och/eller så har framtida rekrytering tidigarelags. Tidigare betalades i vissa fall ett finansieringsbidrag av den som anordnat praktik vilket togs bort från 1 januari 2008. Arbetsförmedlingen kan erbjuda praktik hos privata och offentliga arbetsgivare liksom ideella organisationer. Före anvisning till praktik ska samråd ske med den fackliga organisation som är part i lokal förhandling med arbetsgivaren. Praktiken ska normalt ske på heltid och pågå i högst sex månader. Under praktiken kan Arbetsförmedlingen kalla dig till uppföljningssamtal, jobbsökaraktiviteter eller vägledning där det är obligatoriskt att delta.⁴⁵ Det ekonomiska **stödet** till individen ges i form av aktivitetsstöd.

Målgruppen för praktik är den som är eller riskerar att bli arbetslös, den som fyllt 25 år (från december 2007 – innan den som fyllt 20 år), unga handikappade under 20 år och personer som uppstår inkomstrelaterad ersättning från arbetslöshetsförsäkringen under 20 år, den under 25 som deltar i Jobbgaranti för ungdomar, utrikesfödd med ett uppehållstillstånd som inte är äldre än 36 månader kan få praktik även om inte fyllt 25 år.⁴⁶

5.3 Prova-på-plats

Prova-på-platser, även kallat PPP, ska kunna ges parallellt med det kommunala introduktionsprogrammet. Syftet med Prova-på-platser är att ge dig som är arbetslös, med ingen eller begränsad erfarenhet av svenskt arbetsliv, en möjlighet att tidigt få kontakt med arbetslivet i Sverige inom områden som överensstämmer med dina erfarenheter och utbildningar. Är en särskild form av arbetspraktik som tidigt efter registrering hos Arbetsförmedlingen ska kunna erbjudas **målgruppen** utrikes födda. Du som är arbetslös och som saknar eller har begränsad erfarenhet av svensk arbetsmarknad och som nyligen skrivits in på Arbetsförmedlingen kan erbjudas en Prova-på-plats. Invandrare med uppehållstillstånd med grund för folkbokföring ska redan under det första året kunna erbjudas en Prova-på-plats som skyndar på och effektiviserar etableringen på arbetsmarknaden. Prova-på-plats ska kunna ske parallellt med kommunala introduktionsprogram. Prova-på-plats får pågå högst tre månader. Det ekonomiska **stödet** ges till individen i form av aktivitetsstöd.

5.4 Yrkeskompetensbedömning

Sedan 2008 kan **målgruppen** arbetssökande som beviljats uppehållstillstånd erbjudas yrkeskompetensbedömning genom arbetspraktik som kan ske hos enskilda företag, offentliga arbetsgivare eller organisationer. Syftet med Yrkeskompetensbedömning är att ge arbetslösa, med ingen eller begränsad erfarenhet av svenskt arbetsliv, en möjlighet att tidigt få visa upp sina kunskaper och att få en bedömning av dessa. Yrkeskompetensbedömning är för den som saknar eller har begränsad erfarenhet av svensk arbetsmarknad och som nyligen skrivits in på Arbetsförmedlingen. Nyanlända arbetssökande som beviljats uppehållstillstånd bör erbjudas Yrkeskompetensbedömning inom tre månader från det uppehållstillståndet beviljades. Yrkeskompetensbedömning kan vara från en dag upp till tre veckor. Arbetsförmedlingen betalar insatsen igenom

⁴³ Arbetsförmedlingen, 2010.

⁴⁴ Arbetsförmedlingen, 2010.

⁴⁵ Regeringskansliet, 2007 s 74.

⁴⁶ Arbetsförmedlingen, 2010.

upphandling eller genom att betala handledararvode. Leder den inte till arbete skall anordnaren utfärda ett intyg. Det ekonomiska **stödet** till individen ges i form av aktivitetsstöd.

5.5 Praktisk kompetensutveckling

Praktisk kompetensutveckling ska ge **målgruppen** arbetssökande som nyligen blivit eller riskerar att bli arbetslös med tidigare yrkeserfarenhet möjlighet att behålla kontakten med arbetslivet inom de områden som stämmer med deras erfarenhet och utbildning. Insatsen kan pågå upp till tre månader, företrädesvis på heltid. Privata och offentliga arbetsgivare kan erbjuda praktisk kompetensutveckling, liksom ideella organisationer. Det är önskvärt att det finns ett rekryteringsbehov på kort eller lång sikt inom det området som är relevant för den person som får platsen. Praktisk kompetensutveckling kan vara upp till tre månader, på deltid eller heltid. Det ekonomiska **stödet** till individen ges i form av aktivitetsstöd.⁴⁷

5.6 Interpraktikplatser

Ett annat exempel på arbetspraktik är så kallade och interpraktikplatser⁴⁸. Under 2007 infördes ett anvisningsstopp till interpraktikstipendier.

5.7 Utbildningsvikariat

Utbildningsvikariat var en arbetsmarknadspolitisk insats med dubbla **målgrupper** och syften. Dels att genom utbildning höja kompetensnivån hos vårdpersonal inom kommuner och landsting och dess entreprenörer, dels att skapa möjlighet för arbetslösa att komma in på arbetsmarknaden som vikarier när den ordinarie personalen på en arbetsplats utbildas. Den som var inskriven som arbetssökande vid Arbetsförmedlingen och hade varit arbetslös i minst en månad kunde erbjudas vikariatsanställning hos en kommun, landsting eller någon av deras vårdentreprenörer. Utbildningsvikariat infördes januari 2006 och var tänkt att finnas under 2006 och 2007. Programmet avskaffades under 2007 som ett led i en förändring av arbetsmarknadspolitiken. De som deltog i programmet vid avvecklingstidpunkten fick dock fullfölja programperioden.

Arbetsgivaren gavs **stöd** via skattekreditering för den faktiska lönekostnaden, högst 800 kronor per dag. Stödet gav en subvention av lönekostnaderna på maximalt 16 800 kronor per månad.⁴⁹ Arbetsgivarens ersattes också för kostnader för utbildningen av anställda med 50 procent, dock högst 1 000 kronor per utbildningsvecka och anställd.

---

⁴⁷ Arbetsförmedlingen, 2010.

⁴⁸ Interpraktiken administrerades av Internationella programkontoret fram till 2005, då insatsen överfördes till dåvarande AMS och förvaltades av Länsarbetsnämnden i Stockholms län. Med ett interpraktikstipendium möjliggjordes att unga mellan 20-30 år kunde praktisera någon annan stans i världen.

⁴⁹ Regeringskansliet, 2006.

6. Insatser för funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga

Samtliga insatser under rubriken riktar sig till **målgruppen** funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga om inget annat anges och har syftet att minska arbetslösheten, öka den produktiva sysselsättningen och möjliggöra övergångar till arbete utan stöd.⁵⁰

6.1 Arbetslivsinriktad rehabilitering

Arbetslivsinriktad rehabilitering är ett program som riktar sig till **målgruppen** arbetslösa som på grund av funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga eller som av andra skäl behöver extra stöd för att närma sig arbetsmarknaden. I och med budgeten för 2010 initierades en ändring så att även ungdomar inom Jobbgaranti för ungdomar kan få del av Arbetslivsinriktad rehabilitering.

Omfattar vanligen fördjupad kartläggning eller arbetsprövning för att klarlägga omfattningen av individens arbetsförmåga. Huvuddelen av tiden finns deltagaren i arbetsprövning eller praktik på arbetsplats. **Stödet** till individen är aktivitetsstöd.⁵¹

6.2 Hjälpmedel på arbetsplatsen

Stöd till hjälpmedel ska underlätta för dig med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga att få anställning, starta egen verksamhet, delta i arbetsmarknadspolitiska program eller i skolans praktiska arbetslivsorientering. Hjälpmedlet ska kompensera en nedsättning i arbetsförmågan. Det kan ske genom ett hjälpmedel, en anpassning av programvara eller ett befintligt datorsystem eller en fysisk anpassning av arbetsplatsen. **Målgruppen** är som har behov av hjälpmedel som anställd, som företagare eller som fri yrkesutövare för att ta del av arbetsmarknadspolitiskt program eller delta i praktisk arbetslivsorientering. Med hjälpmedel avses både individuella arbetshjälpmedel som beviljas funktionshindrade som medför nedsatt arbetsförmåga och särskilda anordningar på arbetsplatsen som beviljas arbetsgivaren. **Stödet** går till arbetsgivaren/anordnaren och är högst 100 000 kronor fr.o.m. februari 2009, innan det var stödet 50 000 kronor. Om stödet gäller datorbaserade hjälpmedel eller om det finns synnerliga skäl kan stöd lämnas med högre belopp. Innan hjälpmedel beställs eller hyresavtal om det tecknas ska Arbetsförmedlingen ha fattat beslut om anvisning till hjälpmedel. Stöd kan lämnas för behov som framkommer under anställningens första 12 månader. Därefter har arbetsgivaren och/eller Försäkringskassan ett särskilt ansvar för finansiering av hjälpmedel. Stöd till hjälpmedel kan även lämnas för kostnader som avser expertmedverkan för utprovning och bedömning av lämpligt hjälpmedel. Om det bedöms lämpligare att hyra än att köpa ett hjälpmedel kan ekonomiskt stöd lämnas för hyreskostnaden. Stöd till hjälpmedel ska betalas tillbaka om det inte används för avsatt ändamål. Arbetsförmedlingen fattar beslut om stöd till hjälpmedel.⁵²

6.3 Lönebidrag

Syftet med lönebidraget är att underlätta för **målgruppen** personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga att få eller i vissa fall behålla en anställning där den enskildes kompetens och färdigheter tas tillvara där funktionshindret och nedsättning i arbetsförmåga beaktas. Lönebidrag får lämnas vid nyanställning, när anställd återgår till arbete efter att ha haft hel tidsbegränsad sjukersättning eller hel aktivitetsersättning, när arbetstagare som tidigare haft en anställning med lönebidrag får sin arbetsförmåga försämrad inom tre år från det lönebidrag som senast lämnades och det finns behov av lönebidrag på nytt, när arbetstagare som har lönebidrag byter arbetsgivare kan den nya arbetsgivaren få bidrag för återstoden av den beslutade bidragsperioden och när en arbetsgivare anställer en person med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga och som är långtidssjukskriven från en anställning som hon/han inte kan återgå till.

Stödet sker i form av ett bidrag till arbetsgivaren. Den anställda ska ha lön och andra anställningsförmåner som följer av eller är likvärdiga med kollektivavtal i branschen. Om kollektivavtal saknas ska arbetsgivaren uppvisa handling där det framgår att du omfattas av likvärdigt försäkringsskydd som fordras enligt kollektivavtal. Arbetsgivaren ska tillsammans med oss på Arbetsförmedlingen, den arbetssökande och den fackliga organisationen lägga upp en individuell överenskommelse. Överenskommelsen ska ha sådana inslag att arbetsförmågan ges möjlighet att öka och på sikt innebära att lönebidraget inte behövs. Kompletterande utbildning, kamratstöd, arbetshjälpmedel är exempel på sådana inslag. Lönebidrag får som regel lämnas i längst fyra år. Ett första beslut om lönebidrag får omfatta längst ett år. Bidragets storlek påverkas av faktorerna lönekostnaden och arbetsförmågan.

Den bidragsgrundande lönekostnaden utgörs av kontant bruttolön inklusive sjuklön och semesterlön, avgifter som ska betalas enligt lagen om sociala avgifter och lagen om allmän löneavgift samt premier för avtalsenliga arbetsmarknadsförsäkringar eller motsvarande försäkringar. Semesterersättning är inte en bidragsgrundande

⁵⁰ Regeringskansliet, 2008 s 35.

⁵¹ Regeringskansliet, 2007.

⁵² Regeringskansliet, 2009 s 36, Arbetsförmedlingen, 2010.

lönekostnad. Om lönen är högre än 16 700 kronor (heltid) får inte den överstigande delen ligga till grund för bidraget. För vissa allmännyttiga organisationer lämnas även anordnarbidrag med 70 kronor per dag.

6.4 Trygghetsanställning

Arbetsförmedlingen förmedlar arbete hos en arbetsgivare som har behov av den arbetssökandes kompetens och som kan erbjuda en bra och anpassad arbetsituation. En trygghetsanställning kan förekomma på hela arbetsmarknaden och är ett alternativ till skyddat arbete hos Samhall. Syftet är att ge arbetsgivaren möjlighet att erbjuda anpassat arbete för personer som annars är hänvisade till anställning hos Samhall. **Målgruppen** är funktionshindrade arbetslösa eller deltagande i arbetsmarknadspolitiska program i stort behov av en anpassad arbetsituation under en längre tid. **Stödet** ges till arbetsgivaren i form av lönebidrag och anordnarbidrag med högst 130 kronor per dag. Arbetsförmedlingen kan också betalas ut för arbetshjälpmedel. Arbetet som förmedlas av Arbetsförmedlingen innebär en vanlig anställning som omfattas av samma lön och andra anställningsförmåner enligt kollektivavtal eller som är likvärdiga med förmåner enligt kollektivavtal inom branschen. Inför anställningen planerar individen, arbetsgivaren och Arbetsförmedlingen kring hur arbetsuppgifter och arbetsituation ska fungera på ett så bra sätt som möjligt. Det kan vara fråga om förläggning av arbetstid, behov av arbetshjälpmedel eller annan anpassning av arbetet. Arbetsmiljön ska vara utformad efter särskilda förutsättningar, ensamarbete får förekomma endast i undantagsfall. Så länge arbetsgivaren ges statsbidrag för anställningen ska Arbetsförmedlingen följa upp hur det är på arbetsplatsen. Stödet omprövas vart fjärde år.

6.5 Utvecklingsanställning

Utvecklingsanställning riktar sig till **målgruppen** funktionshindrade och arbetslösa med nedsatt arbetsförmåga och som behöver en tillrättalagd arbetsituation där arbetsförmåga och möjligheter till framtida arbete kan utvecklas. Arbetsförmedlingen förmedlar arbete hos en arbetsgivare som har arbetsuppgifter som passar den funktionshindrade och som kan erbjuda en bra arbetsledning och en anpassad arbetsituation. Under tiden som anställd i Utvecklingsanställning kan Arbetsförmedlingen medverka till att personen i fråga får vägledning, utprovning av arbetshjälpmedel, utbildningsinsatser och hjälp med att finna ett lämpligt arbete efter tiden i utvecklingsanställning. **Stödet** ges i form av lönebidrag och anordnarbidrag på högst 130 kronor per dag. En utvecklingsanställning kan pågå under längst ett år och innebära lön och andra anställningsförmåner enligt kollektivavtal eller förmåner som är likvärdiga med kollektivavtal i branschen. Den som anställs med detta stöd är undantagen från lagen om anställningsskydd, Las. Inför anställningen planerar personen i fråga tillsammans med arbetsgivaren och Arbetsförmedlingen kring vilka arbetsuppgifter som ska gälla och vilka andra utvecklingsinsatser som ska deltas i under arbetstiden. Under tiden en Utvecklingsanställning innehas kommer Arbetsförmedlingen hålla kontakt med dig och arbetsplatsen för att följa upp att det som planeras blir av men också för att fånga upp om behov av nya insatser uppstår under tiden. Innan tiden i Utvecklingsanställning går ut ska berörd person planera med Arbetsförmedlingen för nästa steg mot arbete och/eller utbildning.

6.6 Offentligt skyddat arbete (OSA).

OSA syftar till att ge den med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga möjlighet till anställning med utvecklande inslag. På sikt ska anställningen kunna leda till ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Stöd kan lämnas till offentliga arbetsgivare som anordnar skyddat arbete. Det är Arbetsförmedlingen som anvisar dig till anställningen och OSA gäller för **målgruppen** arbetslös med socialmedicinskt funktionshinder, arbetslös som är berättigade till insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till funktionshindrade, arbetslös som på grund av långvarig och svår psykisk sjukdom inte tidigare har haft kontakt med arbetslivet eller varit borta ifrån det under längre tid. Arbetsgivaren ska tillsammans med Arbetsförmedlingen, den anställde och den lokala fackliga organisationen underteckna en överenskommelse. Där ska insatser anges, exempelvis utbildning, arbetshjälpmedel och kamratstöd, som ska utveckla och öka den anställdes arbetsförmåga och möjligheter att få ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden.

Lön och andra anställningsförmåner som följer av eller är likvärdiga med kollektivavtal i branschen ska betalas. När en person anställs i skyddat arbete omfattas du inte av lagen (1982:80) om anställningsskydd.

Arbetsförmedlingen ska bedöma om arbetsplatsen och arbetsuppgifterna är lämpliga. **Stödets** som betalas till arbetsgivaren påverkas av två faktorer, lönekostnaden och arbetsförmågan. Det är viktigt att arbetsförmåga och funktionsnedsättning relateras till arbetets krav då bedömning av stödets storlek görs. Den bidragsgrundande lönekostnaden utgörs av bruttolön inklusive sjuklön och semesterlön, avgifter som ska betalas enligt lagen om sociala avgifter och lagen om allmän löneskatt samt premier för avtalsenliga arbetsmarknadsförsäkringar eller motsvarande försäkringar. Semesterersättning är inte en bidragsgrundande lönekostnad. För en högre lön än 16 700 kr (heltid) får inte den överstigande delen ligga till grund för beräkning av stödet.

6.7 Samhall

Samhall är ett statligt bolag som har till uppgift att bereda arbete för personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga, vars behov av tillrättalagd arbetsituation inte kan tillgodoses på annat sätt. Samhall bedriver affärsmässig verksamhet inom såväl industriell verksamhet som service- och tjänstesektor. För sin

verksamhet får Samhall statsbidrag i form av merkostnadsersättning från staten som avser kompensation för arbetstagarnas nedsatta arbetsförmåga. Det är endast Arbetsförmedlingen som kan anvisa arbetssökande med funktionshinder till en anställning hos Samhall. Syftet med arbetet hos Samhall är att det så långt som möjligt ska vara utformat så att det tillvaratar och utvecklar den anställdes kunskaper, färdigheter, erfarenheter och intressen för att stärka möjligheterna att på sikt få ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden. För dem som behöver ett anpassat arbete och ett större stöd från arbetsledning än vad som normalt kan ges hos andra arbetsgivare kan en långsiktig anställning hos Samhall vara ett alternativ.⁵³

Målgruppen är personer med funktionshinder vars arbetsförmåga är så nedsatt att man har svårigheter att få annat arbete på reguljära arbetsmarknaden kan få anställning hos Samhall. Vid nyanställning ska vissa målgrupper prioriteras som Arbetsförmedlingen och Samhall gemensamt bestämt. Dessa grupper är personer med psykiska funktionshinder, personer med generella inlärningssvårigheter och personer med mer än en funktionsnedsättning. Den anställda har lön och andra anställningsförmåner som följer Samhalls kollektivavtal. Den som är anställd i skyddat arbete omfattas inte av lagen (1982:80) om anställningsskydd. När annat lämpligt arbete kan erbjudas på reguljära arbetsmarknaden ska den anställda lämna sin plats på Samhall. Den som har ett stort stödbehov som kan förväntas kvarstå kan räkna med att anställningen hos Samhall är tillsvidare fram tills man är redo för arbete utanför Samhall. En anvisning till skyddat arbete ska föregås av en utredning där Arbetsförmedlingen har bedömt att en anställning hos Samhall kan erbjudas.⁵⁴

6.8 Särskilt introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS)

Särskilt introduktions- och uppföljningsstöd - SIUS, är ett individuellt stöd för målgruppen funktionshindrade som medför nedsatt arbetsförmåga inför en anställning. Det särskilda stödet ges till individen och arbetsplatsen i form av en SIUS-konsulent som har särskild kompetens i introduktionsmetodik. SIUS syftar till att ge ett särskilt stöd vid introduktionen inför en anställning. Stödet ges individen i fråga har stort behov av individuellt stöd för att träna sig i arbetsuppgifter och annat som krävs i arbetssituationen. Inför en anställning för funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga kan SIUS-konsulenterna ge ett särskilt stöd vid introduktionen. SIUS-konsulenterna samverkar med arbetsplatsen om uppläggning av introduktionen och svarar för att ge det individuella stödet enligt en introduktionsplan. Det kan ibland innebära att SIUS-konsulenterna arbetar sida vid sida med den funktionshindrade i de aktuella arbetsuppgifterna under en tid. Stödet trappas ned successivt under stödperioden för att helt upphöra när de planerade uppgifterna kan genomföras självständigt. Stöd genom en SIUS-konsulent förutsätts inte pågå längre tid än sex månader. Uppföljningsstöd lämnas upp till ett år från anställningens början. Under introduktionstiden föreligger inget anställningsförhållande men i likhet med arbetspraktik likställs den arbetssökande med arbetstagare.

6.9 Särskilt stöd för start av näringsverksamhet

Särskilt stöd vid start av näringsverksamhet syftar till att underlätta för **målgruppen** arbetslösa funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga att starta eget, ensam eller tillsammans med andra. Stöd får lämnas till arbetslösa funktionshindrade medför nedsatt arbetsförmåga som har en affärsidé som bedöms vara lönsam och kan antas ge ett väsentligt tillskott till försörjningen. **Stödet** får även lämnas till flera personer som gemensamt etablerar verksamhet, högst 60 000 kronor per person. Stödet lämnas med högst 60 000 kr för kostnader för att skaffa utrustning och andra kostnader i samband med starten av verksamheten. Det kan även kombineras med stöd till start av näringsverksamhet, enligt förordning (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program, vilket är ett bidrag till näringsidkarens försörjning under inledningsskedet av verksamheten. Stödet är en skattepliktig intäkt i rörelsen. Etableringskostnader och finansieringsplan för den planerade verksamheten ska redovisas. Det är Arbetsförmedlingen på den ort där rörelsen etableras som fattar beslut om stödet.

6.10 Stöd till personligt biträde

Stöd till personligt biträde är högst 60 000 kronor per år för anställda (innan februari 2009 50 000 kronor) och högst 120 000 kronor per år för företagare (innan 1 februari 2009 100 000).⁵⁵ Syftet med stöd till personligt biträde är att underlätta för **målgruppen** funktionshindrade som medför nedsatt arbetsförmåga att få och behålla ett arbete samt kunna delta i arbetsmarknadspolitiska program eller i skolans praktiska arbetslivsorientering. Stödet avser att ge arbetsgivare ekonomisk kompensation för merkostnader till följd av att arbetsplatsen avsätter personalresurser för stöd i arbetet för funktionshindrade. Det ekonomiska stödet kan också lämnas till annan som har kostnader för ett personligt biträde. Arbetsgivare som anställer en funktionshindrad som medför nedsatt arbetsförmåga kan få stödet. Företagare eller en fri yrkesutövare som har funktionshinder kan också erhålla stödet. Stöd kan också lämnas till arbetsgivare som tar emot ungdom med funktionshinder för praktisk arbetslivsorientering eller deltagande i arbetsmarknadspolitiska program. Om någon annan än du som arbetsgivare har utgifter för personligt biträde i samband med arbete, praktisk arbetslivsorientering eller

⁵³ Arbetsförmedlingen, 2010.

⁵⁴ Arbetsförmedlingen, 2010.

⁵⁵ Regeringskansliet, 2008 s 18, Regeringskansliet, 2009 s 36.

arbetspraktik kan stödet lämnas till den som har utgiften. Stöd till personligt biträde får lämnas med högst 60 000 kronor per år. Om du är företagare med funktionshinder som medför stora kommunikationssvårigheter får stöd lämnas med högst 120 000 kronor per år. Underlag som styrker behovet av personligt biträde ska lämnas till Arbetsförmedlingen. Innan beslut fattas om stöd till personligt biträde ska samråd ske med berörd lokal arbetstagarorganisation om det gäller den som deltar i arbetsmarknadspolitiskt program. Arbetsförmedlingen utreder och fattar beslut om stödet och dess storlek.

7. Övriga insatser

7.1 Arbetslivsintroduktion

Infördes 1 januari 2010. Syftet med Arbetslivsintroduktionen är att förbereda den arbetssökande för att kunna delta i de olika insatser och program som Arbetsförmedlingen erbjuder. Introduktionen syftar till att kartlägga individens förutsättningar och behov av stöd och pågår som längst i tre månader. Under programtiden kan Arbetsförmedlingens samlade tjänster delges utifrån enskilda behov. En arbetsförmedlare gör upp en individuell handlingsplan tillsammans med deltagaren och finns som stöd under den tid Arbetslivsintroduktionen pågår. Hos Arbetsförmedlingen finns även specialister som arbetsterapeuter, psykologer och socialkonsulenter som på olika sätt kan ge hjälp och stöd på vägen mot en sysselsättning. Efter avslutad introduktion finns en möjlighet att gå till Arbetsförmedlingens ordinarie insatser och direkt till Jobb- och utvecklingsgarantin eller Jobbgarantin för ungdomar.⁵⁶

Målgruppen för programmet är den som haft sjukpenning och där sjukpenningdagarna har tagit slut. Det riktar sig också till den som har haft tidsbegränsad sjukersättning och dagarna med ersättning har tagit slut. Deltagande i programmet kan ske både om personen i fråga har en anställning (är då tjänstledig under introduktionsprogrammet) eller inte har en anställning. Egen företagare som har slut på ersättningsdagar kan också delta i programmet. Även den som har påbörjat rehabiliteringsinsatser i till exempel ett projekt eller deltar i insatser som sker i samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan får delta i programmet från det datum som ersättningen tar slut.

Stödet under tiden i Arbetslivsintroduktion är aktivitetsstöd. För den vars dagar med sjukpenning eller tidsbegränsad sjukersättning tagit slut kan ersättningen beräknas med utgångspunkt från den sjukpenninggrundande inkomsten eller antagandeinkomsten.⁵⁷

7.2 Lyft

Lyftet introducerades i och med budgeten för 2010. Insatser syftar till att aktivera personer som saknar arbete genom att upprätthålla eller etablera kontakt med arbetslivet inom miljö, skogsvård, kulturarv, omsorg och skola för att stärka möjligheterna till arbete. De som kan anordna Lyft är offentliga arbetsgivare eller entreprenörer de anlitar, statligt ägda bolag, landsting, kommun eller kommunalförbund, privatägda bolag, ideella föreningar, stiftelser, församlingar och kyrkliga samfälligheter. Samtidigt var intentionen att insatsen ska ses som en investering i miljö och omsorg. Arbetsförmedlingen ska före anvisning till Lyft samråda med den fackliga organisation, som är part i lokal förhandling med dig som arbetsgivare.⁵⁸

Målgruppen är den som är eller riskerar att bli arbetslös och är i eller utanför garantierna. Arbetslösa utanför garantierna och har fyllt 25 år kan få Lyft. Unga med funktionshinder och de som uppfyller villkoren för att delta i Arbetslivsintroduktion får anvisas även om de inte fyllt 25 år. Anvisning får också göras för den under 25 år som deltar i Arbetslivsintroduktion. Lyft ska normalt ske på heltid och pågå i högst tre månader i allmänhet och för deltagare i Jobbgaranti för ungdomar. För deltagare i Jobb- och utvecklingsgaranti kan Lyft pågå upp till sex månader. 25 procent av tiden ska användas till arbetssökande. **Stödet** till individen utgår i form av aktivitetsstöd. För anordnare av ett större antal platser kan ekonomiskt stöd för i huvudsak lönekostnader för handledare utgå.⁵⁹

7.3 Projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning

Projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning är insatser som sker i samverkan mellan flera aktörer på arbetsmarknaden. Projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning avser insatser som inte kan anordnas inom ramen för övriga program men inte heller strider mot bestämmelserna om andra program. Projektet ska ha sådan inriktning att det stärker enskildas möjligheter att få eller behålla ett arbete. Samverkansparter kan till exempel vara företag, kommun eller organisation. De som i samverkan med Arbetsförmedlingen anordnar ett projekt kan få ett projektstöd. **Stödet** till individen betalas i form av aktivitetsstöd.

Målgruppen är den som är eller riskerar att bli arbetslös, den som fyllt 25 år (innan december 2007 den som fyllt 20 år), unga handikappade under 20 år och personer under 20 år som uppbär inkomstrelaterad ersättning från arbetslöshetsförsäkringen.

7.4 Start av näringsverksamhet

Innebär ett stöd till försörjning under uppstart av företag av en eller flera personer. Bidraget fungerar som ett tillskott till företagarens försörjning under startperioden. Beviljas om verksamheten bedöms kunna få lönsamhet och ge varaktig sysselsättning åt den arbetssökande. Start av näringsverksamhet kan

⁵⁶ Arbetsförmedlingen, 2010.

⁵⁷ Arbetsförmedlingen, 2010.

⁵⁸ Arbetsförmedlingen, 2010.

⁵⁹ Regeringskansliet, 2009 s 48, Arbetsförmedlingen, 2010.

vara en aktivitet inom Jobb- och utvecklingsgaranti och Jobbgaranti för ungdomar. **Stödet** till individen utgår i form av aktivitetsersättning och lämnas normalt under sex månader. **Målgruppen** är den som är eller riskerar att bli arbetslös, den som fyllt 25 år (innan december 2007 den som fyllt 20 år), unga funktionshindrade under 25 år. För deltagare i Jobbgaranti för ungdomar gäller 20-årsgräns. Deltagare i Jobb- och utvecklingsgaranti, som inte fyllt 25 år kan anvisas stödet. Stöd kan också ges till den som är bosatt inom ett stödområde även om den inte är arbetslös, även här gäller 20-årsgränsen.

I och med budgeten för 2010 ändrades villkoren återigen för Start av näringsverksamhet så att deltagare inom Jobbgaranti för ungdomar ska kunna ta del av stödet.⁶⁰

7.5 Arbetsplatsintroduktion

Arbetsplatsintroduktion är ett individuellt stöd till arbetsgivare och till **målgruppen** arbetssökande som är minst 20 år fyllda och utan eller begränsad erfarenhet av svenskt arbetsliv och har svårt att etablera kontakt med arbetsgivare, som deltar eller har deltagit i av kommunen anordnat introduktionsprogram som avses enligt förordningen om statlig ersättning för flyktmottagande med mera, eller den som är eller riskerar att bli långtidsinskriven och som bedöms ha förutsättningar att ta ett arbete direkt. En specialutbildad arbetsförmedlare kan ge stöd till både den enskilde och arbetsplatsen. När en lämplig anställning kan erbjudas, utifrån att den arbetssökandes erfarenheter och kunskaper kan tas tillvara, görs en överenskommelse upp om hur introduktionen ska genomföras. Arbetsförmedlaren kan vid behov bistå med stöd i introduktionen av arbetsuppgifter. **Stödet** till arbetsgivaren ges under inledningsskedet av en anställning, i sammanhanget högst sex månader med successiv nedtrappning. Deltagaren ska vara anställd och lön ska utgå från arbetsgivaren. Aktivitetsstöd kan utgå om arbetsplatsintroduktionen inleds med en kortare praktikperiod.⁶¹

7.6 Kommunala ungdomsprogrammet

Ingick i ungdomsinsatser. Lades ner i slutet av 2007 i samband med att Jobbgarantin för unga infördes men anvisade kunde avsluta påbörjat program. Sedan 1995 har kommunerna haft möjlighet att ta det samlade ansvaret för **målgruppen** arbetslösa ungdomar upp till 20 år som inte genomgår gymnasieskola eller liknande utbildning. Kommuner har kunnat ta detta ansvar genom att ordna sysselsättning som underlättat ungdomarnas inträde på arbetsmarknaden. Kommunen har då ersatts av staten och själv beslutat om hur stor del av beloppet som ska täcka ungdomarnas ersättning och hur stor del som ska täcka övriga kringkostnader. Programmet inleddes med vägledning och jobbsökaraktiviteter i Arbetsförmedlingens regi. För att kunna erbjuda varierande praktikplatser skulle kommunerna samverka med det lokala näringslivet. Innehållet kan i korthet beskrivas som kommunala individinriktade insatser med möjlighet till praktik kombinerat med utbildning.

Arbetsförmedlingen svarade för service i form av platsförmedling och vägledning. En individuell handlingsplan upprättades för deltagaren⁶² i samråd mellan kommunens kontaktperson och arbetsförmedlaren. Kategoriserades som utbudsstimulerande insats på lång sikt utifrån att det stimulerade till vidare studier.

Det ekonomiska **stödet** till individen ansvarade kommunen för. De betalade ut ersättning med 1 535 kronor per månad till deltagare som inte fullföljt utbildning inom gymnasieskolan. För övriga deltagare beslutade kommunen om vilken typ av ersättning och vilket belopp som skulle lämnas.

7.7 Friår

Skulle möjliggöra för en arbetstagare som tog ledigt från jobbet tillfälle till personlig utveckling, kompetensutveckling, rekreation, eller start av eget företag. Den som vikarierade för den friårsledige stärkte sin ställning på arbetsmarknaden. Anvisningsstopp till friår infördes i oktober 2006 och friår som program upphörde i december 2006. Arbetstagare fick vara ledig längst ett år samtidigt som en arbetslös anställdes som vikarie. Arbetsgivaren och arbetstagaren var överens om ledigheten och arbetstagaren skulle ha varit anställd hos arbetsgivaren de senaste två åren. Den friårslediga kunde inte ta annan anställning under friårstiden. I första hand skulle vikarierna vara från **målgruppen** långtidsinskrivna, personer med funktionshinder med nedsatt arbetsförmåga eller invandrare.

Stödet innebar i korthet aktivitetsstöd motsvarande 85 procent av ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen, dock lägst 320 kronor per dag. Högsta ersättningsbeloppet var 621 kronor per dag under de 100 första dagarna för att sedan sjunka till 578 kronor per dag under resten av ledigheten.

⁶⁰ Regeringskansliet, 2009 s 49, Arbetsförmedlingen, 2010.

⁶¹ Arbetsförmedlingen, 2010.

⁶² Observera för – inte med deltagaren. Kommunen och Arbetsförmedlingen kom överens om utbildningens innehåll och praktikens uppläggning. (Arbetsförmedlingen, 2005).

Källor till bilaga

Arbetsförmedlingen, faktablad insatser och program A till Ö (2010-04-23)

<http://www.arbetsformedlingen.se/For-arbetssokande/Stod-och-service/Insatser-och-program/Faktablad-insatser-och-program-A-O.html>

Bissman, J., Norén, I. (2008). *Arbetsmarknadspolitiska program. Årsrapport 2007*. Ure 2008:1. Stockholm: Arbetsförmedlingen.

Bissman, J., Norén, I. (2009). *Arbetsmarknadspolitiska program. Årsrapport 2008*. Ure 2009:1. Stockholm: Arbetsförmedlingen.

Borg, A., Littorin, S.O. (2009). *Tio miljarder extra till arbetsmarknadspolitik*. Dagens Nyheter. 20090415.

Calmfors, L. (ordf), Anderson, T., Flodén, M., Hartman, L., Kolm, A-S., Tobisson, L., Åsbrink, E. (2009). *Svensk finanspolitik. Finanspolitiska rådets rapport 2009*. Stockholm: Finanspolitiska rådet.

Kommunalarbetaren på Internet. 20090615. <http://www.ka.se/index.cfm?c=78524>

Sibbmark, K. (2007). *Arbetsmarknadspolitisk översikt 2006*. Rapport 2007:27. Uppsala: IFAU.

Sibbmark, K. (2008). *Arbetsmarknadspolitisk översikt 2007*. Rapport 2008:21. Uppsala: IFAU.

Sibbmark, K. (2009). *Arbetsmarknadspolitisk översikt 2008*. Rapport 2009:21. Uppsala: IFAU.

Regeringskansliet (2006). *Budgetpropositionen för 2007*. Stockholm: Regeringskansliet.

Regeringskansliet (2007). *Budgetpropositionen för 2008*. Stockholm: Regeringskansliet.

Regeringskansliet (2008). *Budgetpropositionen för 2009*. Stockholm: Regeringskansliet.

Regeringskansliet (2009). *Budgetpropositionen för 2010*. Stockholm: Regeringskansliet

Rytkönen, S., Norén, I. (2007). *Arbetsmarknadspolitiska program. Årsrapport 2006*. Ure 2007:1. Stockholm: Arbetsförmedlingen.

Rapporten kan hämtas som pdf-dokument på LOs hemsida eller
beställas från LO-distribution:
lo@strombergdistribution.se
Telefax: 026-24 90 26

Maj 2010
ISBN 978-91-566-2625-8
www.lo.se

FOTO: Lars Forsstedt